

821-93.09(076)

В 18

ВАРДАНЯН М. В.

«ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА»:

навчально-методичний посібник

ПРОГРАМА КУРСУ,
ОПОРНІ КОНСПЕКТИ,
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО
САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ
МАТЕРІАЛУ,
ЗМІСТОВІ МОДУЛІ,
ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЬ,
ТЕСТИ,
ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-
ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ,
МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТВОРІВ,
ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ,
КОНТРОЛЬ УСПІШНОСТІ,
ПЕРЕЛІК ТВОРІВ

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра початкової освіти

М. В. Варданян

«ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА»

навчально-методичний посібник

Кривий Ріг – 2018

УДК 821 – 93.09 (076.6)

В 18

Варданян М. В. «Дитяча література» : навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта») [2-ге видання, виправлене і доповнене] / М. В. Варданян. – Кривий Ріг, 2018. – 128 с.

Рецензенти:

Овдійчук Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та методик викладання історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економічно-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне);

Павлик О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Затверджено вченою радою Криворізького державного педагогічного університету (протокол № 11 від 10 травня 2018 р.).

© Варданян М.В., 2018

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни «Дитяча література».....	5
Програма курсу «Дитяча література» та методичні вказівки до самостійного опрацювання тем.....	7
Змістовий модуль 1. Опорний конспект	
Вступ. Основи теорії «Дитячої літератури». Народнопоетична творчість для дітей.....	9
Легенди і міфи.....	
Змістовий модуль 2. Опорний конспект	
Українська література для дітей.....	18
Змістовий модуль 3. Опорний конспект	
Зарубіжна література для дітей.....	28
Тематичний план практичних занять.....	33
Підготовка до тестування за прочитаними творами.....	53
Перелік творів на тестування.....	54
Тести.....	56
Види індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні вказівки до їх виконання.....	67
Модульні контрольні роботи.....	69
Алгоритм сучасної української літератури для дітей і юнацтва.....	70
Методичні вказівки до аналізу творів різних жанрів.....	82
Методичні вказівки до заповнення термінологічного словника.....	93
Контрольні питання, що вносяться на екзамен.....	94
Контроль успішності та розподіл балів, що присвоюються.....	98
Перелік творів напам'ять.....	99
Список творів, рекомендованих для прочитання.....	100
Коло читання учнів за програмою «Літературне читання».....	103
Література до курсу.....	107
Інтернет-ресурс.....	112
Термінологічний словник.....	114

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА»

Курс:	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
II (денна форма навчання);		
I (на базі ОКР «Молодший спеціаліст»);		
I, II (заочна форма навчання)		
Підготовка бакалаврів		
Кількість кредитів, відповідних ECTS:	Шифр та галузь знань: 01 Освіта	Обов'язкова.
5 (денна форма навчання)	Шифр та спеціальність: 013 Початкова освіта	Рік підготовки: 2. Семестр: 3, 4.
	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекцій: 34 год. Практичної: 34 год. Самостійна робота: 82 год. (денна форма навчання).
3 (на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)		Рік підготовки: 1. Семестр: 0,1, I (на базі ОКР «Молодший спеціаліст»);
		Рік підготовки: 1, 2 Семестр: 0,1, I, II, 0,3, III (заочна форма навчання)

7 (заочна форма навчання)		Лекції: 8 год.
Модулі: 6		Практичні: 8 год.
Змістовних модулів: 3		Самостійна робота: 74 год. (на базі ОКР «Молодий спеціаліст») /
Загальна кількість годин:		210 год. (заочна форма навчання)
150 год. (денна форма навчання)		Індивідуальне навчально-дослідне завдання
90 год. (на базі ОКР «Молодий спеціаліст»)		Вид контролю: екзамен
210 год. (за заочною формою навчання)		

ПРОГРАМА КУРСУ «ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА» ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМ

Пояснювальна записка

Курс «Дитяча література» відіграє важливу роль у підготовці майбутніх учителів в оволодінні книгою як інструментом педагогічної діяльності. Він формує у студентів здатність засвоювати факти, поняття і закономірності, що забезпечують повноцінне сприйняття дитячої літератури з її специфікою, вміння правильно оцінювати, інтерпретувати і використовувати літературні книги і дитячі твори у практиці викладання. Сприяття цьому і покликаний цей навчально-методичний посібник. Його структура включає: програму курсу «Дитяча література», проблематику практичних занять, методичні вказівки до виконання різних видів індивідуального навчально-дослідницького завдання, аналізу творів різних жанрів, заповнення термінологічного словника, виконання тестів, питання до підсумкового контролю знань студентів, список рекомендованої навчальної літератури, а також визначає порядок і критерії підсумкового оцінювання знань студентів.

Курс вивчення дитячої літератури покликаний допомогти майбутнім учителям початкової школи оволодіти вміннями й навичками організації дитячого літературного читання, у процесі якого увага зосереджується не лише на проблемно-тематичному аналізі тексту, а й розвивається природна й закономірна увага до художнього слова.

Мета курсу «Дитяча література»: формування у студентів повноцінного сприйняття літератури як мистецтва слова та набуття навичок оцінки й інтерпретації художніх творів.

Програма навчального курсу «Дитяча література» складається з наступних розділів: дитяча література як органічна частина художньої літератури, народнопоетична творчість для дітей, міфи і легенди в колі дитячого читання, українська дитяча література, зарубіжна література для дітей. До кожного з цих розділів подаються списки рекомендованої навчально-методичної літератури, наприкінці надається перелік рекомендованих для вивчення художніх творів.

Запропонована програма охоплює значну кількість матеріалу з курсу української та світової літератур. У ній звертається увага на еволюцію жанрових форм у літературі для дітей (1-4 класи), а також на вивчення розвитку дитячої літератури через різноманітні способи портретування літератури для дорослих, з одного боку, а з іншого –

через різні форми взаємодії української дитячої літератури із зарубіжною, трансформації зарубіжної класики в українську дитячу літературу, – все це допомагає студентам зорієнтуватися в об'ємному матеріалі, зосередитися на вузлових проблемах історичного розвитку української та зарубіжної літератур.

У результаті вивчення курсу «Дитяча література» студенти повинні:

засвоїти: літературознавчу термінологію, основні літературні роди і жанри, усвідомлювати значення дитячої літератури у підготовці вчителя початкових класів;

знати: основний зміст зазначених розділів; специфіку дитячої літератури, основні явища української та світової літератур, твори української та світової літератур, що входять у коло дитячого читання; розуміти виховне і пізнавальне значення творів різних жанрів, за допомогою художнього слова розширювати світогляд дітей, розвивати їхню фантазію, знання, здібності;

вміти: застосовувати набуті знання у власній науково-пошуковій роботі та шкільній практиці; оперувати літературознавчими знаннями, що необхідні для керування літературним читанням дітей; самостійно аналізувати твори дитячої літератури, відбирати та оцінювати їх.

Навчальний курс «Дитяча література» складається з трьох змістових модулів, що включають вивчення основних понять із теорії літератури, усної народної творчості, української літератури для дітей та зарубіжної літератури в колі дитячого читання.

Кожен змістовий модуль складається з кількох тем, які розглядаються на лекціях, практичних заняттях, виносяться на самостійну роботу, тестування та екзамен. Темі змістових модулів дають загальне уявлення студенту про весь літературний процес української та зарубіжної літератур для дітей. До кожної теми наводяться методичні вказівки до самостійного опрацювання матеріалу. Наводиться список літератури до кожного змістового модуля, що дає можливість більш повно розкрити запропоновані для вивчення теми.

Змістовий модуль I. Опорний конспект: ВСТУП. ОСНОВИ ТЕОРІЇ «ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ». НАРОДНОПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ ДЛЯ ДІТЕЙ. ЛЕГЕНДИ І МІФИ.

Тема I. Вступ. «Дитяча література» як органічна частина художньої літератури

Поняття **літератури**, що використовується у двох значеннях. У вузькому – літературою називається один із видів мистецтва – мистецтво слова, тобто такий вид мистецтва, у якому матеріальним носієм образності є слово, словесний вираз. У широкому розумінні, літературою називають будь-які витвори людської думки, що втілені в писемному слові й мають суспільне значення. Інше значення – сукупність рукописних та друківаних творів певного народу, епохи або людства.

Дитяча література є невід'ємною частиною всієї художньої літератури, галуззю мистецтва, засобом образного пізнання світу. Будується «дитяча література» за тими ж законами мистецтва слова, що й уся художня література взагалі; підіймає ті ж проблеми; має такі ж жанри. Особливості визначаються освітньо-виховними завданнями і віком читачів. Основна відмінна риса – органічне злиття мистецтва з вимогами педагогіки. Орієнтується на розвиток естетичної свідомості дитини, на формування її світогляду.

Дефініції термінів: «дитяча література» та «література для дітей і юнацтва», що вживаються як синоніми, але несуть і різне семантичне наповнення (література, створена дітьми; та література, що створена майстрами слова спеціально для дітей). **Література для дітей та юнацтва** – це та література, яка відповідає рівневі дитячих знань, їхньому психологічному розвитку і має свої жанрові та художні особливості, відповідну тематику і технічне оформлення. «Дитяче читання», або **коло дитячого читання** (усі твори, які читаються дітьми; кращі надбання української та зарубіжної літератури, які не були адресовані дитині-читачу, але ввійшли до її читання). **Література про дітей** – твори, адресовані «дорослому» читачу, але їх може читати і дитина; висвітлюється образ дитини, зображується світ дитинства тощо.

Джерела та основні етапи розвитку дитячої літератури: реальна дійсність, усна народна творчість; початок із УНТ, перші книжки для дітей – азбуки та букварі, теоретичне обґрунтування Я.-А. Коменський «Велика дидактика», його праця «Світ у малюнках» як перша дитяча книжка, писана література для дітей з середини XVII ст., поширення літературних казок (Ш. Перро), місце народження дитячої літератури – школа, де виникла потреба в художніх і науково-

способи його внутрішньої та зовнішньої організації (композиційна, сюжетна, образна (художній образ як художнє конкретно-чуттєве змалювання людської особи, персонажу, інтер'єру, явища природи, пейзажу; образи персонажів, обставин, пейзажів, речей; фантастичні, казкові, романтичні, алегоричні, символічні, образ-тип тощо), викладова (оповідь, розповідь, внутрішнє мовлення; віршована, прозова, ритмічна проза; монологічна, діалогічна, полілогічна), власне словесні засоби художньої виразності (тропи – епітет, метафора, порівняння, персоніфікація, літота, гіпербола, алегорія; синтаксичні фігури – антитеза, паралелізм), родо-жанрова.

Загальна характеристика літературних родів (епіка, лірика, драма) і *жанрів* (жанр – історично сформований тип художнього твору, який синтезує характерні особливості змісту та форми певного виду творів, має відносно сталу композиційну будову, яка постійно розвивається та збагачується; епічні жанри – роман, повість, казка, оповідання, новела; ліричні – пісні, поезії; драматичні – драма, п'єса, ліро-епічні та мішані – байка, балада, співомовка тощо).

Поняття *аналізу художнього твору* як уявної мислительної операції над твором, яка передбачає членування твору на частини, дослідження їх особливостей тощо. Шляхи (нообразний, проблемно-тематичний, комбінований, «за автором» тощо) та види аналізу (соціологічний, психологічний, естетичний, біографічний, структурний, порівняльний) художнього твору. Аналіз епічного, ліричного, драматичного, ліро-епічного жанрів та фольклорних творів.

Тема 3. Народнопоестична творчість для дітей

Фольклор як засіб узагальнення миттєвого і художнього досвіду народу. Термін «фольклор» (В. Дж. Томсон, 1846; Англійське Фольклорне товариство, 1879), «усна народна творчість», «народна поетична творчість», «усна народнопоестична творчість» (в українській науці). *Основні його риси і ознаки* (синкретизм, усне творення і передавання, імпровізаційність, традиційність, колективність, багатоваріативність побутування, анонімність). *Функції фольклору* (світосвідома, пізнавальна, ідеологічна, естетична, регулятивно-соціальна, гуманістична). Пізнавальне, виховне та естетичне значення фольклорних творів. *Три роди мистецтва в усній народній творчості* (епос – казки, анекдоти, притчі, небилиці, легенди, перекази, народні оповідання; лірика – обрядові та власне ліричні пісні; драма – об'єднує календарно-обрядові, родинно-обрядові твори, хороводи, ігри; ліро-епічні – балади, думи, історичні пісні, балади, пісні-хроніки), паремійні жанри, або малі фольклорні (прислів'я, приказки, примовки, загадки, скоромовки тощо), дитячий ігровий фольклор (коліскові,

науково-пізнавальної інформації з метою їх швидкого та зручного пошуку. Використовується для пошуку потрібної інформації, розширення та поповнення знань. Види довідкової літератури (енциклопедії – «Дитяча енциклопедія», словники – «Універсальний комплексний словник-довідник молодшого школяра», довідники – «Шкільний астрономічний довідник», путівники, календарі, бібліографічні посібники).

Тема 2. Теорія і критика «дитячої літератури»

Видатні письменники та педагоги про дитячу літературу й дитяче читання (В. Бичко «Завжди серед дітей», С. Васильченко «Про ілюстрування дитячої книжки», А. Макаренко «Стиль дитячої літератури», І. Франко «Женщина-мати», «Байка про байку», «Передмова до збірні казок «Коли ще звірі говорили», О. Іваненко «Мої казки і мої дорогі вчителі», В. Сухомлинський «Серце віддаю дітям» та ін.).

Дитяча література як навчальна дисципліна. «Дитяча література» є складовою літературознавчої науки й водночас однією з філологічних дисциплін, що вивчаються у вищих педагогічних навчальних закладах. Як навчальна дисципліна вона має на меті вивчення історії літератури, що адресована дітям, а також літератури, що від початку дітям не призначалася, проте згодом увійшла до кола дитячого читання. Завдання вивчення курсу «Дитяча література» полягає у тому, щоб, оволодівши відповідною сумою знань із української, зарубіжної «дитячої літератури», майбутні вчителі 1-4 класів змогли успішно на кращих творах художньої літератури для дітей виховувати покоління, яке підрастає. Для успішного вивчення курсу значення має: прочитання творів із кола дитячого читання, володіння літературознавчою термінологією, самостійний аналіз творів, ознайомлення з основними думками і поглядами на дитячу літературу видатних педагогів і письменників.

Зміст і план курсу «Дитяча література». Огляд основних джерел курсу. Зв'язок дитячої літератури зі школою. Значення дитячої літератури у підготовці вчителя початкових класів.

Теоретичні питання курсу. Літературознавча пропедевтика, що передбачає ознайомлення школярів з окремими літературознавчими поняттями, необхідними їм під час аналізу та інтерпретації твору. **Художній твір** – різний за обсягом, але є цілим світом, що називається художнім. **Складники художнього твору** – зміст як освоєння життєвого матеріалу письменником, і проблеми, поставлені на цьому матеріалі, а також ідеї, які утверджує автор (тема, ідея) та форма як художні засоби її прийоми втілення змісту, а також

Книжка для дошкільного віку (цікавий, захоплюючий сюжет із динамічним розгортанням подій, веселими сценками й колізіями; розрахована на запам'ятовування; перевага книги-іграшки, книги-малюнки; ілюстрації займають більше місця ніж текст; жанри – вірші, віршовані казки і оповідання про природу, про речі, різні історії).

Книжка для дітей молодшого шкільного віку (ширша й складніша тематика; органічне поєднання тексту і малюнка; перевага ілюстрації над словесним вираженням змісту; жанри – казки, байки, вірші і оповідання, твори на моральні теми, про школу, історію, пригоди, гумористичні твори).

Книги для підлітків та юнацтва (багатство тематики, жанрова різноманітність; науково-фантастичні твори, пригодницька література; теми дитинства й життя школи, твори на історичну тематику, художні біографії видатних діячів; цікаві подорожі, вольові герої, героїня).

Принципи літературного читання (за Програмою «Літературне читання» для загальноосвітніх навчальних закладів 2-4 клас). Зміст літературного читання визначається на основі таких принципів: тематично-жанрового, естетичного, літературознавчого, комунікативно-мовленнєвого.

Тематично-жанровий та художньо-естетичний принципи є визначальними у доборі творів для читання. Коло читання охоплює доступні цій віковій групі учнів художні твори різних родів і жанрів, науково-художні, науково-пізнавальні, фольклорні твори української та зарубіжної літератури, періодичку, довідкову літературу.

Тематика творів відображає різні сторони життя й діяльності людини, сприяє розширенню світогляду дітей, поповненню їхніх знань, засвоєнню найважливіших загальнолюдських цінностей, вихованню найкращих почуттів: любові до рідної землі, мови, природи, шанобливого ставлення до батьків, людей старшого покоління, національних традицій свого народу та культури інших народів.

Естетичний принцип передбачає добір творів словесного мистецтва за критеріями естетичної цінності. Зміст дібраних творів розкриває перед читачем різноманітність навколишнього світу, людських взаємин, сприяє розвитку почуттів гармонії та краси, формуванню особистісного ставлення до навколишнього.

Літературознавчий принцип передбачає уведення до системи підготовки дитини-читача літературознавчих понять, які засвоюються учнями практично, на рівні уявлень. Він реалізується в процесі використання елементів аналізу й інтерпретації літературного тексту. Об'єктом уваги читача стає слово, що осмислюється ним як засіб створення словесно-художнього образу, за допомогою якого автор

виражає свої почуття, ідеї, ставлення до світу. Впровадження цього принципу передбачає усвідомлення учнями на практичному рівні таких понять, як тема, ідея, жанрові особливості твору, його персонажі, засоби художньої виразності.

Комунікативно-мовленнєвий принцип є визначальним у мовленнєвому розвитку учнів, формуванні у них досвіду міжособистісного спілкування, комунікацію з джерелом інформації. Під час навчання відбувається інтенсивний розвиток всіх характеристик навички читання вголос і мовчки при провідній ролі смислового читання; учні опановують прийоми виразного читання, уміння будувати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого), виявляють готовність уважно слухати й розуміти співрозмовника, беруть участь у діалозі.

Впровадження комунікативно-мовленнєвого принципу передбачає діалогову взаємодію читача з текстом, автором, героями його твору, застосування технологій кооперативного навчання, створення спеціальних навчальних ситуацій, (робота в парах, малих групах, колективне обговорення змісту прочитаного, прослуханого, участь у літературній бесіді, рольових літературних іграх, декламація, драматизація тощо), у процесі яких формується культура спілкування.

Періодична преса та довідкова література для дітей.

Періодична преса – сукупність друкованих видань, які виходять через встановлений проміжок часу, з відносно сталим накладом, з постійним логотипом, форматом, обсягом, але новим контентом. Функції «дитячої періодики» (виховна, навчальна, розвиваюча). Становлення періодики для дітей («Ластівка», 1869; «Дзвінок», 1890 – 1914 рр.; «Молода Україна» Олени Пчілки, 1908–14 рр.; нека дитячих журналів 20–30-их рр. ХХ ст. «Червоні квіти», «Більшовичення», «Жовтень» («Барвінок» з 1945), «Тук-тук» (1929); «Малюток», 1960). Групи дитячої періодики української діаспори ХХ ст. (літературно-художні іностронаві журналі та «дитячі сторінки» в газетах і журналах – «Веселка», «Сонішник», жіночий журнал «Наше життя» з дитячою рубрикою «Нашим малютам»; пластові, патріотично-виховні, релігійні журнали – «Готуйсь», «До Верст», «Пластовий Вісник»). Типологічні особливості сучасної періодики для дітей (пізнавальні – «Стежка», розважальні – «Клякса», навчальні – «Рознауко», культурологічні – «Джміль», науково-популярні – «Юний технік України» тощо).

Поняття «номер журналу», «рік видання», «примірник», «комплект».

Довідкова література – друковані тексти, спрямовані на наочнення й упорядкування значних обсягів відомостей наукової,

науково-пізнавальної інформації з метою їх швидкого та зручного пошуку. Використовується для пошуку потрібної інформації, розширення та поповнення знань. Види довідкової літератури (енциклопедії – «Дитяча енциклопедія», словники – «Універсальний комплексний словник-довідник молодшого школяра», довідники – «Шкільний астрономічний довідник», путівники, календарі, бібліографічні посібники).

Тема 2. Теорія і критика «дитячої літератури»

Видатні письменники та педагоги про дитячу літературу й дитяче читання (В. Бичко «Завжди серед дітей», С. Васильченко «Про ілюстрування дитячої книжки», А. Макаренко «Стиль дитячої літератури», І. Франко «Женщина-мати», «Байка про байку», «Передмова до збірки казок «Коли ще звірі говорили», О. Іваненко «Мої казки і мої дорогі вчителі», В. Сухомлинський «Серце віддаю дітям» та ін.).

Дитяча література як навчальна дисципліна. «Дитяча література» є складовою літературознавчої науки й водночас однією з філологічних дисциплін, що вивчаються у вищих педагогічних навчальних закладах. Як навчальна дисципліна вона має на меті вивчення історії літератури, що адресована дітям, а також літератури, що від початку дітям не призначалася, проте згодом увійшла до кола дитячого читання. Завдання вивчення курсу «Дитяча література» полягає у тому, щоб, оволодівши відповідною сумою знань із української, зарубіжної «дитячої літератури», майбутні вчителі 1-4 класів змогли успішно на кращих творах художньої літератури для дітей виховувати покоління, яке підрастає. Для успішного вивчення курсу значення має: прочитання творів із кола дитячого читання, володіння літературознавчою термінологією, самостійний аналіз творів, ознайомлення з основними думками і поглядами на дитячу літературу видатних педагогів і письменників.

Зміст і план курсу «Дитяча література». Огляд основних джерел курсу. Зв'язок дитячої літератури зі школою. Значення дитячої літератури у підготовці вчителя початкових класів.

Теоретичні питання курсу. Літературознавча пропедевтика, що передбачає ознайомлення школярів з окремими літературознавчими поняттями, необхідними їм під час аналізу та інтерпретації твору. **Художній твір** – різний за обсягом, але є цілим світом, що називається художнім. **Складники художнього твору** – зміст як освоєння життєвого матеріалу письменником, і проблеми, поставлені на цьому матеріалі, а також ідеї, які утверджує автор (тема, ідея) та форма як художні засоби її прийоми втілення змісту, а також

способи його внутрішньої та зовнішньої організації (композиційна, сюжетна, образна (художній образ як художнє конкретно-чуттєве змалювання людської особи, персонажу, інтер'єру, явища природи, пейзажу; образи персонажів, обставин, пейзажів, речей; фантастичні, казкові, романтичні, алегоричні, символічні, образ-тип тощо), викладава (оповідь, розповідь, внутрішнє мовлення; віршована, прозова, ритмічна проза; монологічна, діалогічна, полілогічна), власне словесні засоби художньої виразності (тропи – епітет, метафора, порівняння, персоніфікація, літота, гіпербола, алегорія; синтаксичні фігури – антитеза, паралелізм), родо-жанрова.

Загальна характеристика літературних родів (епіка, лірика, драма) і *жанрів* (жанр – історично сформований тип художнього твору, який синтезує характерні особливості змісту та форми певного виду творів, має відносно сталу композиційну будову, яка постійно розвивається та збагачується; епічні жанри – роман, повість, казка, оповідання, новела; ліричні – пісні, поезії; драматичні – драма, п'єса, ліро-епічні та мішані – байка, балада, співомовка тощо).

Поняття **аналіз художнього твору** як уявної мислительної операції над твором, яка передбачає членування твору на частини, дослідження їх особливостей тощо. Шляхи (пообразний, проблемно-тематичний, комбінований, «за автором» тощо) та види аналізу (соціологічний, психологічний, естетичний, біографічний, структурний, порівняльний) художнього твору. Аналіз епічного, ліричного, драматичного, ліро-епічного жанрів та фольклорних творів.

Тема 3. Народнопоетична творчість для дітей

Фольклор як засіб узагальнення миттєвого і художнього досвіду народу. Термін «фольклор» (В. Дж. Томсон, 1846; Англійське Фольклорне товариство, 1879), «усна народна творчість», «народна поетична творчість», «усна народнопоетична творчість» (в українській науці). *Основні його риси і ознаки* (сінкретизм, усне творення і передавання, імпровізаційність, традиційність, колективність, багатоваріативність побутування, анонімність). *Функції фольклору* (світглядна, пізнавальна, ідеологічна, естетична, регулятивно-соціальна, гуманістична). Пізнавальне, виховне та естетичне значення фольклорних творів. *Три роди мистецтва в усній народній творчості* (епос – казки, анекдоти, притчі, небилиці, легенди, перекази, народні оповідання; лірика – обрядові та власне ліричні пісні; драма – об'єднані календарно-обрядові, родинно-обрядові твори, хороводи, ігри; ліро-епічні – билини, думи, історичні пісні, балади, пісні-хроніки), паремійні жанри, або малі фольклорні (прислів'я, приказки, примовки, загадки, скоромовки тощо), дитячий ігровий фольклор (колицкові,

забавлянки, безкінечні казочки, лічилки, дражили, мирилки, страшляки тощо).

Поняття про «дитячий фольклор» як багатожанрова система, що складається з прозових, речитативних, пісенних та ігрових творів, що функціонують в дитячому середовищі або виконуються спеціально для дітей. Шляхи творення, або групи «дитячого фольклору» (за В. Авікіним): твори, що перешли до дітей від дорослих – казки про тварин, пісні, загадки, прислів'я; твори, створені дорослими для дітей – колискові, пестушки тощо; творчість самих дітей – жарты, дражнилки, ігрові пісні, кричалки тощо. Особливості «дитячого фольклору» (освітня і виховна спрямованість, своєрідна поетика, тематика). Основні види (пісні, казки, паремія, ігри).

Народні пісні: героїчний епос (історичні пісні, думи), календарно-обрядова поезія (пов'язаність із народним обрядовим календарем: колядки, шедрівки, веснянки, заклички, примовки), колискові, родинно-побутові тощо.

Малі фольклорні жанри. Прислів'я і приказки як усталені афористичні вислови, що акумулюють мудрість народу, його багатовіковий досвід, думи і сподівання. Поняття про народні загадки як невеликі вислови, що у прихованій формі описують предмети та явища, які потрібно відгадати, назвати. Тематичні групи загадок (явища природи, рослинний, тваринний світ, людина, побут тощо). Засоби виразності загадок (вигадка, деталі, метафора, епітет, длеторія, паралелізм, фразеологізм, архаїзми). Значення загадок для розвитку дитини. Роль скоромовок як невеликих жартівливих висловів, ігровий ефект яких будується на навмисному утрудненні вимови певного тексту, викликаного відповідним розташуванням звуків.

Українські народні казки як художні твори розповідного характеру про вигадані, а часто й фантастичні події. Особливості (повчальність, варіативність, ідейна спрямованість, контрастне групування образів, традиційність структури і композиційних елементів, багатоепізодний динамічний сюжет, засоби творення – гіпербола, персоніфікація, елементи чарівності, конфлікт між добром і злом, щаслива кінцівка, замкнутість часу). Основні тематичні цикли: казки про тварин, фантастичні (чарівні), соціально-побутові.

Дитячі ігри (призначення – змагання; вимога – дотримання правил), групи (за І. Руснак): ігри з елементами драматизації – «Ходить гарбуз по городу»; рухливі – «Квач», «Ріпка»; словесні – «Заборонено слово»; музичні – «Лис», «Подольночка»; з іграшками – лялька з соломи; ігри-розваги – «Варена риба»; розвивальні – «Човник» тощо.

Тема 4. Легенди і міфи в дитячому читанні

Міф як сказання про давні вірування народу про походження землі, явищ природи, богів, героїв, Всесвіту. Систематизоване зібрання багатьох окремих міфів того чи іншого народу – **міфологія**. Властиво: аніманізм, анімізм, антропоморфізм.

Міфи існували в усіх народів світу. При всій різноманітності міфи народів світу мають багато спільних рис, тем і мотивів. Система міфів (за Г. Лозко): космогонічні, антропогонічні, тотемічні, теогонічні, календарні, есхатологічні, історичні або культурно-біографічні. Міфи про створення світу і людей: сюжети і герої.

Давньогрецькі міфи: про походження світу («Початок світу»); про богів та героїв («Народження Зевса», «Прометей», «Дванадцять навигів Геракла», «Герой Тезей»); про аргонавтів («Золоте руно», «Коліда», «Юність Язона»); троянський цикл («Місто Троя», «Троянський кінь»); фіванський цикл («Семеро проти фів»).

Міфологічні уявлення українців. Тематичні цикли, що й у міфах народів світу. Серед архаїчних міфів – про створення світу з яйця, про створення людського племені з дерева і блискавки, космогонічний міф про небесні світила Сонце і Місяць, про боротьбу Велеса з Перуном. Цілісного ієрархічного пантеону українська міфологія не мала, з часом змінювалися (вищі – Рода, Сварог, Дажьбог, Хорс, Стрибог, Велес, Купайло, Мокош, Дана, Лада тощо; духи і демони). Поглинання символіки язичницьких божеств образами християнського пантеону.

Легенда як жанр. Багатотлумачність терміну (за І. Безпечним). Термін легенда (церковно-латин. *legenda* – «уривок, що його слід прочитати») – оповитий казковістю, фантастикою, винайдений за формою, досконалий переказ про народних героїв, історичні події (С. та В. Оліференко). Тематичні групи: міфологічні, апокрифічні, історико-героїчні, антропонімічні і топонімічні.

Відмінність легенди від казки та міфу, міфу від казки і легенди. Казка і легенда: спільне – художньо трансформована дійсність, перевага фантастичного над реальною дійсністю; відмінне – легендарні постаті не вважаються плодом вимислу, а є образами-символами з набором усталених рис з установкою на їх реальне існування. Міфи відрізняються від легенд, які найчастіше розповідають про реальних осіб, або справжні події. Міфи відрізняються від казок, які вже у стародавні часи сприймалися як вигадки, плід фантазії, в той час, як до міфів ставилися як до імовірних подій.

Список літератури:

Безпечний І. Теорія літератури / І.Безпечний. – К. : Смолоскип, 2009. – 388 с.

Білецький Д. Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів та педучилищ] / Білецький Д. М., Стунак Ю. П. – К. : Радянська школа, 1963. – 235 с.

Волинський П. К. Основи теорії літератури. Вступ до літературознавства / П. К. Волинський. – К. : Радянська школа, 1967. – 366 с.

Галич О. Теорія літератури: [підручник] / Олександр Галич, Віталій Назарець, Євген Васильєв; за наук. ред. Олександра Галича. – [3-тє вид., стереотип]. – К. : Либідь, 2006. – 488 с.

Гошовський Б. Дитяча преса // Енциклопедія українознавства. Словникова частина (ЕУ-П). – Париж, Нью-Йорк, 1957. – Т. 2. – 509–524.

Давидченко Т. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні [Електронний ресурс] / Давидченко Т. С. – Режим доступу до статті:

<http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2316>

Дорохіна Л. М. Міфологія / Дорохіна Л. М., Макаревич В. М., Широніна О. В. та ін. – 6-те вид., без змін. – К. : ТОВ «Перо», 2012. – 96 с.

Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. – К. : Академвидав, 2013. – 320 с.

Зарубежная детская литература: [учебник] / Сост. Н. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Крузь. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

Качак Т. Б. Українська література для дітей та юнацтва: підручник / Т. Б. Качак. – К. : ВЦ «Академія», 2016. – 352 с.

Кіліченко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник] / Л. Кіліченко. – К. : Вища школа, 1988. – 264 с.

Кіліченко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Леценко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.

Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Лозко Г. Українське народознавство / Лозко Г. С. – К. : Зодіак-ЕКО, 1995. – С. 112–140.

Марко В. П. *Стежки до тайн слова: літературознавчі й методичні студії; [навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей]* / В. П. Марко – Кіровоград : «Степ», 2007. – 264 с.

Марко В. П. *Аналіз художнього твору: навч. посіб.* / В. П. Марко. – К. : Академвидав, 2013. – 280 с.

Міфи Давньої Греції / Укл. Н. Тисовська. – К. : Країна Мрій, 2010. – 272 с.

Минералова Н. *Детская литература: [учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений]* / Н. Г. Минералова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 175 с.

Оліфіренко С. М. *Універсальний літературний словник-довідник* / Оліфіренко С. М., Оліфіренко В. В. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 432 с.

Руснак І. *Український фольклор: навч. посіб.* / І. Є. Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.

Словник тропів і стилістичних фігур / автор-укладач В. Ф. Сивовець. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 176 с.

Українська дитяча література. Хрестоматія: У 2 ч.: навч. посібник / Упоряд. І. А. Луценко, А. М. Подолоний, Б. Й. Чайковський. – К. : Вища школа, 1992.

Українська література для дітей: хрестоматія; навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Упоряд. А. І. Мовчун, З. Д. Варавкіна. – К. : Арії, 2011. – 680 с.

Химинець А. *Вступ до курсу «Дитяча література» // Світ літератури: сайт Химинець Адріани Арпадівни.* – Режим доступу: <http://svitliteraturni.ucoz.ua/>

Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ : Радянська школа. – 311 с.

Швецова-Водка Г. *Документознавство: навч. посіб.* / Швецова-Водка Г. М. – К. : Знання, 2007. – 398 с.

Змістовий модуль II. Опорний конспект: УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ

Тема 1. Зародження і формування української дитячої літератури XI–XVIII ст.

Періодизація української дитячої літератури. Давня українська література (XI–XVIII ст.):

Література Київської Русі (X–XIII ст.): Перекладна література – для забезпечення потреб держави (Біблія; житійна література); «закони» (звичаї, звичаї); Четії-Минеї, патерики; апокрифи).

Оригінальна література – для забезпечення життя соціальних, духовних і естетичних потреб суспільства: Літописи («Повість временних літ», Київський, Галицько-Волинський); повчання: «Повчання Володимира Мономаха дітям»), пам'ятка «Слово о полку Ігоревім». Виникнення перших шкіл, що пов'язане з іменами князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого.

Література XIV – I пол. XVI ст.: від літератури цих часів збереглося небагато творів. Поштовхом до розвитку освіти й формування дитячої літератури було виникнення друкарської справи в середині XV ст. Друковані книги – «Осьмигласник», «Часослов», «Тріодь пісня», «Псалтир».

Література XVI–XVIII ст.: дитячі навчальні книги, азбуки і словники («Руська граматики, або Буквар» Івана Федорова (1574) як перша друкована дитяча книжка, його «Читанка» (1578), граматики та словники Лаврентія Зизанія (1596), Мелетія Смотрицького (1619), Памви Беринди (1627).

Українська латиномовна та польська поезія. Розвиток віршованої літератури. Барокова та полемічна поезія. Полемічна література: І. Вишенський «Послання до єпископів», М.Смотрицький «Тренос». Барокова: Л. Баранович – церковний, культурно-освітній діяч, письменник, який розвивав барокову поезію. Твори Л.Барановича у колі дитячого читання («Веселка в небі – втішитись треба», «Про місяць та зорі», «Про сонде», «В полі робота, до неї охота» тощо). К. Зіновій – мандрівний монах і поет. Твори на шкільну тематику, на тему виховання дітей, у яких використано засади етнопедагогіки.

Розвиток драматургії (XVII – XVIII ст.). Ф.Прокопович «Володимир». Шкільна драма та шкільний театр. Інтермедії та інтерлюдії. Українська вертепна драма, що складається з релігійної частини та інтермедії. Роль мандрівних дяків у розвитку драматургії. «Дяківська поезія».

Традиції літописання в XVIII ст. як фіксація епізодів визвольної війни українського народу (козацькі літописи – «Літопис Самовидця», «Літопис» Григорія Граб'янки, «Літопис» Самійла Величка).

Вплив життя і творчості видатного письменника та філософа Г. С. Сковороди на формування юної особистості. Виховний потенціал творів Г. С. Сковороди – віршів, байок, притч, у яких розробляв філософські проблеми морально-етичного, естетичного, гуманістичного виховання юного читача. Збірка ліричних поезій «Сад божественних пісень», книга «Басні Харківські» тощо. Ідея «сродної

праці» у байці «Бджола і Шершень» – про необхідність життя «за природою», потрібність творчої праці на благо суспільства.

Література I пол. XIX ст.; Література II пол. XIX ст.; Література XX ст.; Сучасна література для дітей і юнацтва (90-і рр. XX ст. – поч. XXI ст.), основні тенденції яких розкриваються в наступних темах.

Тема 2. Українська дитяча література XIX ст.

Основні етапи розвитку літератури XIX ст.: нова українська література (кінець XVIII ст. – перші десятиріччя 10–30-і рр.); дощевченківський період (20–40-і рр. XIX ст.); шевченківський період (40–60-і рр.); література 70–90-их рр.; література зрізу століть (кін. 90-их – перші десятиріччя XX ст.)

Література I пол. XIX ст. Характеристика історичних умов розвитку української дитячої літератури першої половини XIX ст.: складні суспільно-історичні умови (поділ України між Російською імперією, Польщею, Австрійською імперією, Угорщиною); формування першого покоління національно свідомої інтелігенції; відсутність шкіл з українською мовою навчання; українська література як єдиний засіб збереження і розвитку національної свідомості й самобутності народу; створення навчальних закладів як культурно-освітніх і наукових осередків (відкриття 19 гімназій; Харківський університет, 1805; Київський університет св. Володимира, 1834 тощо; парафіяльні школи, повітові училища); низький рівень освіти, яка була недоступна.

Літературні напрямки і стилі у літературі I пол. XIX ст. як характерна особливість цієї доби: бурлескно-трагестійна стильова течія (І.Котляревський), просвітницький реалізм (П.Гулак-Артемовський, С.Гребінка, Г.Квітка-Основ'яненко), сентименталізм (Г.Квітка-Основ'яненко), романтизм (Харківська школа романтиків, Л.Боровиковський, М.Шашкевич).

Становлення нової жанрової системи: сатиричний вірш, віршована байка, історична поема, громадські поезії, романтична балада, ліричний вірш, романс, побутово-етнографічні драми і комедії та ін. Особливе ж місце в системі жанрів початку XIX ст. займала байка – невеликий, здебільшого віршований повчально-гуманістичний чи сатиричний твір з алегоричним змістом, в якому людське життя відтворюється або в образі тварин, рослин і речей, або зведено до простоти і умовних стосунків. Структура байки: основна частина і повчання.

Українська байка 10–30-х рр. (П.Гулак-Артемовський, П.Білецький-Носенко, Л.Боровиковського, С.Гребінка) як новий тип байки, для якої характерно: сюжети беруться з сучасного життя, герої їх –

в основному сучасний поет; представники «вишнєвих» шарів суспільства – носії кращих моральних людських якостей; громадянське спрямування сюжетів; жива українська мова байок; використання традицій усної народної творчості та поезії бурлеску; байка віршована, а не прозова. Поділ байок за змістом і формою на 2 групи: соціально-сатиричні (байки з розгорнутою фабулою: байки-казка, власне байка), сатиричними образами, соціальним змістом, виразною мораллю та гумористично-побутові (байки-приказки, які становлять обробку народних приказок, прислів'їв та ін. видів фольклору, мають дуже загальну мораль, переважно морально-етичного змісту, здебільшого без конкретного адресата).

Тарас Шевченко (1814 –1861) як основоположник нової української літератури для дітей. Погляди великого українського поета на освіту й виховання молодого покоління: виступав за демократичну освіту для всього народу; заперечував вроджений нахил до поганих учинків; надавав важливого значення середовищу, в якому перебуває дитина, прийомам і методам впливу на неї, особі вчителя. «Буквар Южнорусский» Т. Шевченка. Твори Т. Шевченка в дитячому читанні: теми дитинства («І досі сниться: під горою...»), «На Великдень на соломі...»), «Мені тринадцятий минуло...»), мотив матері й дитини («На панщині пшеницю жала...»), пейзажна лірика («Тече вода з-під явора», «По діброві вітер вис», «Садок вишневий коло хат», «Ой діброво, темний гаю...»). Використання засобів народної поезики.

Література II пол. XIX ст. – зрізу століть. Шляхи розвитку літератури: провідний напрямок – реалізм, модернізм; Україна розділена між країнами, що визначало її літературний розвиток; Східна Україна під Російською імперією – активізація громадсько-політичного; виникнення «громад» – культурно-просвітницьких організацій, які своїм основним завданням вважали піднесення української освіти та культури, серед них – Кирило-Мефодіївське товариство; перші книжки для початкового читання новою українською літературною мовою (букварі для недільних шкіл – «Буквар Южнорусский» (1861) Т. Шевченка, «Граматика» (1857) П. Куліша, «Українська азбука» (1861) М. Гатцука); вихід збірника «Записки о Южной Руси» П. Куліша; цензурні перешкоди та відсутність видавництва; розгром Кирило-Мефодіївського товариства; хвиля репресій – Валуєвський циркуляр 1863 р. про заборону друкування літератури українською мовою, Положення про початкові народні училища (1864, 1874) про заборону викладання українською мовою, Наказ про закриття українських недільних шкіл (1862); Емський акт (1876) про заборону ввозити з-за кордону книги українською мовою, друкувати оригінальні твори, переклади;

спеціальним циркуляром 1885 р. припинялося видання дитячої книжки; Західна Україна (Галичина під Австро-Угорщиною) – доба українського Відродження; пошкваллення роботи над українськими підручниками (О. Барвінський, О. Партицький, В. Шухевич; Н. Шапкевич, О. Левицький, К. Личаківський); діяльність «Руської трійці».

Серед особливостей розвитку дитячої літератури цієї доби: твори про дітей, ніж для дітей; створення букварів та читанок для дітей; джерело творів – фольклор; занурення в психологію дитини; морально-релігійна тематика; гумористичні жанри; періодика для дітей («Ластівка», «Золота книжечка для дітей», «Вінок для чемних дітей», «Бібліотека для молоді», «Чернігівський листок», «Дзвінок», «Молода Україна»); перекладацька діяльність (Б. Грінченко – казки Г.-Ж. Андерсена, Д.Дефо «Робінзон Крузо»); теоретично-критичне осмислення дитячої літератури (І.Франко); педагогічна діяльність письменників (Б.Грінченко та ін.); збагачення темами (життя сироти, наймитів, навчання в школі, взаємини вчителя та учнів, морально-етичні, релігійні, історичні теми), жанрами (повість, оповідання, казка, вірші, загадки, акровірші, художній нарис, безкінечники, науково-популярна література, поезія) та новими постатями.

Марко Вовчок (1834–1907). Визначне місце Марка Вовчка як першої української письменниці, яка свідомо взялась за творення дитячої літератури. Казки і повісті для дітей («Невільниця», «Кармелюк», «Ведмідь», «Злодюжка», «Дев'ять братів і десята сестриця Галля» та ін.). Показ важкої долі жінки й дитинства за часів кріпачества в «Народних оповіданнях» (загальний огляд). Марко Вовчок – перекладач творів зарубіжних письменників для дітей.

Леонід Глібов (1827–1893) – талановитий дитячий письменник-педагог. Різноманітність жанрів: байки для дітей, віршовані казки, загадки й відгадки, ліричні поезії, пісні, акровірші. Майстерність, дотепність загадок і відгадок Л. Глібова. Фольклорна основа, сюжетність, образ добродушного й веселого діда – ліричного героя загадок. Акрровірші Л. Глібова, їхня жанрова, композиційна та мовностилістична особливість. Байки Глібова в дитячому читанні («Вовк та Ягня», «Щука», «Коник-стрибунець», «Лисича-жалібниця»). Їхня сюжетна подібність до байок І. Крилова «Волк и Ягненок», «Щука», «Стрекоза и Муравей» та ін. Виховне і пізнавальне значення творів Л. Глібова для дітей.

Увага Ю. Федьковича до народної освіти. Видання «Співанки для господарських діточок», укладання «Букваря», календарю. Педагогічна мета творів для дітей: казки («Золота кісочка»,

«Бідолашко»), жарти («По ширості»), сміховинки («Милосердний хлопчик»), байки («Горда качечка»), вірші («Сестра», «До школи», «Учіться»).

С. Руданський – автор нового поетичного жанру – віршованої гуморески-співомовки. Популярність серед юних читачів таких творів як «Над колыскою», «Наука», «Жалібний дяк», «Добре торгувались», «Баба в церкві», «Старий вовк» тощо.

Жанрово-тематичне різноманіття літератури для дітей. Твори І. Нечуя-Левицького та П. Мирного для дитячого читання (казки І. Нечуя-Левицького «Вдячний лев», «Мавпа-злюдожка», гумористичні оповідання «Вітрогон», «Невинна», «Попались»; дитячі оповідання Панаса Мирного «Казка про Правду і Кривду», «Морозенко»).

Олена Пчілка, І. Франко, М. Коцюбинський, Леся Українка як зачинателі нової української літератури для дітей. Олена Пчілка (1849 – 1930). Роль і місце Олени Пчілки в українському літературному процесі. Твори письменниці для дітей і про дітей. Взаємини Олени Пчілки і Лесі Українки.

Леся Українка (1871–1913). Роль поетеси в розвитку української дитячої літератури. Ліричні поезії Лесі Українки для дітей молодшого віку («На зеленому Горбочку», «Вишеньки», «Літо красне минуло», «Мамо, іде вже зима» тощо). Пролови казки Лесі Українки «Біда навчить» і «Метелик».

Б. Грінченко (1863-1910). Життєвий і творчий подвиг Б. Грінченка. Світ дитини в малій прозі письменника. Гуморески.

І. Я. Франко (1856–1916). І. Я. Франко – видатний теоретик і критик дитячої літератури, автор художніх творів для дітей. Ідейно-тематичне і жанрове багатство творів письменника для дітей. Літературно-естетичні та педагогічні погляди І. Франка. Казки І. Франка для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Збірка казок «Коли ще звірі говорили». Автобіографічні оповідання «Малий Мирон», «Грицева шкільна наука», їхні жанрові та мовностилістичні особливості. Оповідання про життя школи «Грицева шкільна наука», «Красне писання», «Олівець». І. Франко як перекладач творів для дітей.

М. М. Коцюбинський (1864 –1913). Правдиве змалювання умов життя дітей в оповіданні «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник» М. Коцюбинського. Виховне значення, художня своєрідність казок для дітей М. Коцюбинського («Дві кіточки», «Казка про двох шалків»). Звернення до жанру наукового художньо-пізнавального нариса для дітей (казка «Нюрнберзьке яйце» про винахідника

першого годинника Петра Гельє). Освітнє і виховнє значення творчості М. Коцюбинського для дітей.

Картини рідної природи у різні пори року. Поетичні твори Я.Щоголеня (1823 –1898) «Зимовий ранок», «Осінь», «Літній ранок», І.Манжури (1851 –1893) «Перший сніг», П.Грабовського (1864 –1902) «Зійшли сніги, шумить вода» («Веснянка»), В.Самійленка (1864 –1925) «Веселиться земля, зеленіють поля...» («З весняних пісень»), «Вечірні пісні», М.Вороного (1871 –1938) «Сніжинки»: образи природи і настрої ліричного героя.

Тема 3. Українська дитяча література ХХ ст. – ХХІ ст.

Загальні тенденції розвитку української дитячої літератури ХХ ст. – поч. ХІХ ст. Основні етапи: поч. століття (10–20-ті рр.), пов'язаний з новим баченням дитячої літератури самими письменниками; 30–50-і рр., характеризуються наступом тоталітаризму, запровадження методу соціалістичного реалізму; 60–90-і рр., пов'язані з «хрущовською відлигою»; кін. 90-х – поч. ХХІ ст., сучасний період розвитку літератури для дітей. Літературні напрями (реалізм, модернізм, соцреалізм). Двоколіївність розвитку літератури (еміграційна і материкова).

Загальна характеристика української дитячої літератури І пол. ХХ ст.

С.Васильченко – класик дитячої літератури, один із видатних творців української літератури. Зв'язок творчості письменника з його педагогічною діяльністю. Тематика та проблемно-духовне наповнення оповідань С.Васильченка «Дощ», «Свекор», «Сирітське сонце», біографічна повість «В бур'янах» про дитинство Т.Шевченка.

Дитячі долі в оповіданнях «Кумедія з Костем», «Федько-казимирчик», «Бабусин подарунок», збірки «Намісто» В.Винниченка.

Творчі доробки для дітей М.Підгірянки, Б.Лепкого, Богдана-Ігоря Антоновича.

Жанрове різноманіття літератури для дітей О.Олеся: дитячі поезії, казки, п'єси-казки, дитячі поеми.

Розширення кола дитячого читання завдяки творам П.Тичини, М.Рильського, В.Сосюри. Поезії П.Тичини «А я у гай ходила», «Хор лісових дзвіночків», «Гай шумлять», казки «Дударико», «Івасик-Телесик». Поезії М.Рильського в дитячому читанні. Цикл поезій про щасливе дитинство і природу («Веснянка», «Травнева пісня», «Річка», «Школярці», «Пісня про ялинку», «Білі мухи»). Вірші для дітей В.Сосюри. Книжки «Травнева пісенька», «Весняний цвіт», «Моя онученька» тощо. Елементи народнопоетичної творчості, мотиви

радісті і бадьорості в поезії А. Малишка («Дощ», «Перепілка», «Коліскова», «Рідна мати моя»).

Художньо-пізнавальні, природничі оповідання О. Іваненко, М. Трубляйні, О. Копиленка, О. Донченка. У природничій літературі за допомогою художнього образу викладається науковий чи перевірений факт про явища природи, що покликано виховувати інтерес до активного її вивчення, уважного спостереження, бережливого ставлення.

Літературні казки, віршовані оповідання, поезії (Н. Забіла, В. Бичко, О. Іваненко, П. Воронько, М. Познанська та ін.).

Характеристика літератури для дітей і юнацтва II пол. XX ст. Жанрове і тематичне різноманіття творів II пол. XX ст.: літературні казки, загадки, скоромовки, байки, поезії (сюжетні вірші, пейзажні, гумористичні, фантастичні), прозові твори (оповідання, повісті), науково-художня література, п'єси.

Змістовне і художнє багатство творів поетів 60-ників для юних читачів: І. Драч, В. Симоненко, Д. Павличко, Л. Костенко, М. Вінграновський.

Оповідання, повісті для дітей про красу і звичаї рідного краю (Є. Гуцало, М. Стельмах, Гр. Тютюнник, В. Близнець, Ю. Збанацький, А. Давидов, В. Скуратівський, Ю. Ярмиш). Світ дитячих мрій у творах М. Стельмаха для дітей. Художні особливості й тематика творів письменника.

Морально-етичні оповідання В. Сухомлинського, А. Дімарова, А. М'ястківського та ін. Тематична різноманітність творів В. Сухомлинського для дітей. Огляд творів, що вивчаються в початкових класах.

Віршовані поезії, сюжетний вірш, пейзажна лірика (А. Костецький, П. Воронько, М. Познанська, Т. Коломоєць, М. Сінгаївський, О. Сенатович, С. Жупанин, А. Качан, Д. Білоус).

Засоби гумору в жанрах – уємішки, байки, гуморески, віршовані поезії, повісті (Остап Вишня, П. Глазовий, Г. Бойко, Т. Коломоєць, В. Нестайко, А. Григорук).

Жанрове різноманіття творів сучасної літератури для дітей і юнацтва: казки, казки-повісті, казкове фентезі (О. Дерманський, Л. Воронина, В. Рутківський, І. Андрусак, В. і Я. Бердт, З. Мензатюк, Н. Воскресенська); дитячі повісті (Я. Стельмах, Л. Мовчун, М. Павленко, І. Андрусак, Г. Малик); історичні жанри (В. Рутківський, З. Мензатюк, С. Білоус); оповідання (Г. Кирпа, Г. Малик); художньо-пізнавальні твори (Ю. Ярмиш, Д. Чередишченко, Ю. Старостенко та ін.); біографічні твори (О. Дерманський, І. Роздобуцько, Л. Дереш, Л. Денисенко, О. Ільченко);

гумористичні твори різних жанрів (В.Нестайко, І.Січовик); фантастичні твори (М.Чумарна, А.Дімаров, Г.Пагутжк, М.І.С.Дяченко); дитячі детективи (Л.Воронина, О.Ільченко); поезії (І.Малкович, А.Качан, Г.Малик, Л.Мовчун, І.Андрусяк та ін.); п'єса-казка (Н.Шейко-Медведєва, Леся Мовчун).

Дитяча література української діаспори. Поняття еміграційна, діаспорна література як творчість письменників, які вийшли з політичних, економічних причин на чужину на постійне або тривале проживання. Періодизація української діаспорної літератури ХХ ст. (чотири хвилі): I хв. – заробітчанська, трудова (на межі ХІХ ст. – ХХ ст.; II хв. – спричинена поразками в національно-визвольних змаганнях 1917–1920-х рр.; III хв. – кінець Другої світової війни – політична еміграція; IV хв. – з 1949 – 1951 рр. переселення до англомовних країн. Культурні осередки, що долучалися до творення дитячої літератури через видавничу і пресову діяльність: навчальні заклади, наукові товариства, молодіжні угруповання, жіночі організації, літературні об'єднання («Слово», Об'єднання «Українські працівники літератури для дітей і молоді ім. Л.Глібова»). Періодика («Веселка», «Соняшник», «Наше життя» тощо). Провідні теми літератури для дітей української діаспори: історичні, патріотичні, релігійні. Жанри: казки, повісті, оповідання, поезії, драматургія, поеми. Постаті: Р.Завадович, І.Багряний, Л.Полтава, В.Вишніченко, К.Перелісна, І.Савицька, О.Олесь, В.Радзихевич, Л.Храплива-Щур, О.Кобець, О.Лягурицька та ін.

Список літератури:

Білецький Д. *Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів та педучилищ]* / Білецький Д. М., Ступак Ю. П. – К.: Радянська школа, 1963. – 235 с.

Білоус П. В. *Історія української літератури XI – XVIII ст.: [навч. посібник]* / П. В. Білоус. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.

Богданець-Білошаківка Н. І. *Українська дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини ХІХ ст. – I половини ХХ ст.: [Навчальний посібник]*. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 280 с.

Гошовський Б. *Українська дитяча література: спроба огляду і проблематика* / Богдан Гошовський. – Торонто: ОЦДЛ ім. Л. Глібова, 1966. – 116 с.

Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ – початку ХХІ століть: [навчальний посібник] / Упор.

Н. І. Богданець-Білоskalенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.

Зарубіжні українці / С. Ю. Лазебник (кер. авт. кол.), Л. О. Лещенко, Ю. І. Макар та ін. – К. : Видавництво «Україна», 1991. – 252 с.

«І в мене був свій рідний край...»: хрестоматія української діаспорної літератури для дітей та юнацтва / [упорядкує М. В. Варданян]. – Кривий Ріг : Видавництво «Діонат», 2018. – 504 с. + іл.

Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005.

Історія української літератури XX століття : У 2 кн. : [підручник] / За ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1998.

Качак Т. Б. Українська література для дітей та юнацтва : підручник / Т. Б. Качак. – К. : ВЦ «Академія», 2016. – 352 с.

Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.

Киличенко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник] / Л. Киличенко. – К. : Вища школа, 1988. – 264 с.

Кодлюк Я. Розповіді про письменників : [Посібник для вчителів початкових класів] / Кодлюк Я. П., Одишова Г. С. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 128 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Ав.-укладач Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007.

Сучасна література для дітей: огляд. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5828>

Українська дитяча література для дітей : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. : А. І. Мовчун, З. Варавкіна. – К. : Арт, 2011. – 680 с.

Українська дитяча література : [Хрестоматія : У 2 ч.] / Упоряд., вступ. ст. та біогр. нариси І. А. Луценко, А. М. Подолінний, Б. Й. Чайковський. – К. : Вища школа, 1992.

Українська дитяча література : [Хрестоматія] / Вступна ст. та упорядкує Л. П. Козачок. – К. : Вища шк., 2006. – 519 с.

Українська діаспора: літературні постаті, твори, бібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

Змістовий модуль III. Опорний конспект: ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ

Тема 1. Становлення зарубіжної дитячої літератури: від античності до XIX ст.

Основні етапи розвитку світової дитячої літератури. Антична література (охоплює VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.; складається з літератури Греції, Риму). Дидактичні жанри античної літератури – байки і казки. Езопові байки. Гомерівський епос («Іліада» та «Одісея»). Вергілій «Енеїда».

Література середніх віків, що прийшла на зміну античності. Періодизація (раннє середньовіччя – від 5ст. до 9–10 ст.; зріле середньовіччя – від 9–10ст. до 14–15 ст.). Класифікація творів: героїчний епос (пам'ятки кельтів, скандинавів – «Старша Едда», саги, поеми, англосаксів – «Беовульф»), релігійна література, класичний епос, або народна література («Пісня про Нібелунгів», «Пісня про Роланда», «Пісня про мого Сіда»), лірика трубадурів, лицарський роман (про Короля Артура, Трістана та Ізольду).

Особливості літератури доби Відродження (XIV – XVI ст., а в Італії з кін. XIII ст.). Гуманізм як система поглядів і переконань. Звернення до національних мов. Становлення ренесансної системи жанрів, формування національної свідомості та специфіки. Ренесансний реалізм. Французьке Відродження (Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель»). Література іспанського Відродження. «Дон Кіхот» Міселя Сервантеса як шедевр світової літератури. Творчість англійського письменника В. Шекспіра як найвище досягнення європейської літератури доби Відродження.

Літературні явища XVII – XVIII ст. Просвітництво як могутній ідейний рух. Бароко, класицизм, просвітницький реалізм. Байки Лафонтена в дитячому читанні. Тематика: філософська («Жолудь і Гарбуз»), суспільна мораль, політичне життя («Щур і слон», «Ворон і Лисенця»), людські слабкості і вади («Кіт і Старий Щур», «Закоханий лев»).

Теоретик літератури і письменник Ш. Перро. Новаторство та особливості казок Ш. Перро, автора збірки «Казки матінки мосі Гуски» (1697): використання жанру казки, який не фігурував у системі літературних жанрів класицизму; створення жанру літературної казки на ґрунті народних; розробка «нижчих» тем і образів; прикінцеве повчання у казках тощо.

Головні принципи та ідеї Просвітництва в літературі. Просвітницький реалізм як напрям у літературі, для якої притаманно: гуманізм, дидактизм (повчальність), увага до географічних відкриттів,

специфічні жанри (роман у листах, роман-виховання, роман-подорож, есе, дорожні нотатки).

Просвітницькі ідеї у творчості Д. Дефо (роман «Робінзон Крузо»), Дж. Свіфта («Мандрі Гулівера»), Р. Распе та Г. Бюргер («Пригоди барона Мюнхаузена»). Характеристика героїв, пригодницькі сюжети, виховне значення.

Загальна характеристика літератури XIX ст. Романтизм і реалізм як основні літературні напрями доби. Особливості романтизму як літературно-художнього напрямку. Основні жанри (історичні романи, пригодницькі жанри, казки), характер проблематики, тип героя, образність.

Багатство і різноманітність тематики і сюжету казок Якоба та Вільгельма Грімм – вчені-фольклористи, письменники. Фольклорна основа казок. Двотомник «Дитячі й сімейні казки». Жанрові різновиди та тематика казок: казки про тварин («Кішка і мишка в дружбі», «Бременські вуличні музиканти»), чарівні казки («Попелюшка»), побутові («Розумна Ельза»).

Поєднання реалістичного і фантастичного у казках Теодора Амадея Гофмана – німецького письменника. Світ дитинства у казках «Чуже дитя», «Лускунчик і Мишачий король».

Казки Вільгельма Гауфа «Маленький Мук», «Карлик ніс». Використання арабського фольклору.

Витоки казкової творчості Жорж Санд (Аврора Дюдеван) – французька письменниця. Казки «Грибуль», «Бабусині казки», «Рожева хмаринка», «Про що говорять квіти» тощо.

Історичні романи для дитячого читання В. Скотта («Айвенго»), В. Гюго («Знедолені»), О. Дюма («Три мушкетери»), Ф. Купера («Звіробій»).

Пригодницькі жанри (Т. Рід «Вершник без голови», Р. Л. Стівенсон «Острів скарбів»).

Особливості розвитку реалізму. Поєднання романтичних і реалістичних тенденцій у казках Ганса Крістіана Андерсена – датського письменника, казкаря. Своєрідність казок: поряд із фантастичними картинками змалював картини реального життя, в яких зобразив національні риси датського народу, природу Данії; олюднював фантастичних персонажів (Русалонька) і надавав фантастичності предметам і явищам (Олов'яний солдатик); використання гумору та розмовної мови; використання як фольклорних творів («Нове вбрання короля»), так і створення оригінальних («Гідке каченя»).

Нові теми і нові герої в соціально-психологічних романах Ч. Дікенса («Олівер Твіст», «Ніколас Ніклбі», «Девід Копперфілд»).

Жуль Верн – основоположник науково-фантастичного роману. Багатство пізнавального матеріалу у творах Жуль Верна.

Розвиток фантастичного і пригодницького жанрів (А. К. Дойл, Г. Д. Уеллс).

Жанр абсурдної казки (К. Сінклер «Незвичайна історія про вилетнів та ельфів», Е. Лір «Книга нонсенсів»). Своєрідність відображення реального світу в казковій повісті Л. Керрола «Аліса в Країні Чудес», «Аліса в Задзеркаллі».

Сельма Лагерлеф – автор казкової епопеї «Чудові мандрі Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції».

Казкова повість К. Коллоді «Пригоди Піноккіо, або Історія варіюетіон»: погнання розважальності з повчанням. Система образів і проблематика казкової повісті Л. Ф. Баума «Мудрець Країни Оз».

Казкові повісті Дж. Крюса («Тім Тайлер, або Проданий сміх»), П. Л. Треверс («Мері Поппінс»).

Літературні казки Б. Немцової, що зберігають жанрові різновиди народних казок. Збірка «Народні казки і повісті».

Анімалістичні літературні казки Дж. Р. Кіплінг («Мауглі», «Ркі-тікі-таві» та ін.). Відображення екзотичної природи і тваринного світу у його творах.

«Хатина дядька Тома» Гаріет Бічер-Стоу – одна з кращих дитячих книг світової літератури. Ідеї та образи повісті Г. Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома».

Образи героїв у творах Марка Твена («Пригоди Тома Соєра», «Принц і жебрак»).

Тема 2. Зарубіжна дитяча література ХХ ст.

Характеристика літератури ХХ ст. Розвиток двох літературних напрямків – реалізму та модернізму. Провідний жанр у дитячій літературі – казкова повість. З'являється жанр фентезі. Розвиток анімалістичної (природничої) літератури. Гумористичні жанри.

Казка-притча А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц».

Казка-повість як провідний жанр літератури для дітей ХХ ст. Жанрові різновиди казкових повістей: сатирична казка-повість Джанні Ролдари «Пригоди Цибуліно»; анімалістична казка Алана Мілна «Вінні-Пух і всі-всі-всі»; виховні казки Астрід Ліндгрен («Пенні Довгапачоха», «Три повісті про Малого і Карлсона, що живе на даху»), казкові повісті Дж. Крюса («Тім Тайлер, Проданий сміх»), П. Л. Треверс («Мері Поппінс»). Казкова повість Роальда Дала «Чарлі і шовколадна фабрика» (1964).

Твори у жанрі фентезі (Дж. Толкін «Гобіт, або Туди і Назад», трилогія «Володар перснів», К.С.Льюїс «Хроніки Нарнії», Дж.К.Ролінг Пригоди Гаррі Поттера): новаторство і традиції.

Гумористичні жанри в зарубіжній дитячій літературі. М. М. Носов трилогія «Незнайко».

Сучасна література. Твори Іана Вайброу – британського дитячого письменника. Цикл «Малій вовчик». Джеремі Стронг – англійський дитячий письменник. Твори: «Ракета на чотирьох лапах», «Мій тато і зелений алігатор», «Гармидер у школі», «Знамениті сидінки мого братика», «Кімнатні пірати», «Знайомтесь: Фараон!», «Розшукуються Ракета на чотирьох лапах!», «Вікінг у моєму ліжку».

Нузет Умеров – засновник сучасного напрямку кримськотатарської літератури. Вірші, оповідання, казки представлені у збірках «Золоте зернятко», «Ведмідь-гора», «Золота осінь», «Я вас люблю!».

Пауль Маар – німецький дитячий письменник. Українською перекладені твори: «Що не день, то субота», «Машинка для здійснення бажань, або Суботник повертається в суботу», «Китобус, або Нові цитки для Суботика», «Пан Белло і блакитне диво», «Новеньке про пана Белло».

Марія Парр – норвезька дитяча письменниця. Твори в українських перекладах: «Вафельне серце», «Тоня Гліммердал».

Список літератури:

Антична література : [навч. посібник] / Миронова В. М. (кер. авт. кол.), Михайлова О. Г., Мегела І. П. та ін. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.

Арзамасцева И.И. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И.И.Арзамасцева, С. А. Николаева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 576 с. (Електронний ресурс).

Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.

Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари : зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М. : Просвещение, 1965. – 311 с.

Будур Н. В. Зарубежная детская литература : учебное пособие / Будур Н.В., Иванова Э.И., Николаева С.А., Чеснокова Т.А. – М., 2000. (Електронний ресурс).

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : [навчальний посібник] / Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гречаник Н. І. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.

Дановский А. В. Детская литература : Хрестоматия : [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М. : Просвещение, 1978. – 416 с.

Детская литература : [учебн. пособие для пед. училищ] / В. П. Анисин, В. В. Агеев, Э. З. Ганкина и др. ; Под ред. Е. Е. Зубаревой. – М. : Просвещение, 1989. – 399 с.

Детская литература: учебник / Е.Е.Зубарева, В.К.Сигов, В.А.Скрипкина и др.; Под ред. Е.Е.Зубаревой. – М.: Высшая школа, 2004. – 551 с. (Електронний ресурс).

Зарубіжна літературна казка : [навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л.В., Задорожня О.Ф. – К. : Ленвіт, 2003. – 592 с.

Зарубіжна література ранніх епох. Античність. Середні віки. Відродження : [навчальний посібник] / Ф. І. Прокасов, Б. В. Кучинський, Ю. Л. Булаховський, І. В. Долганов. – К. : Вища школа, 1994. – 406 с.

Зарубежная детская литература : [учебник для студентов библиофак. ин-тов культуры] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Крузь. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Ав.-укладач Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007.

Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Минералова И. Детская литература : [учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / И. Г. Минералова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 175 с.

Світ літератури: Сайт Химинець Адріани Арпадівни. – Режим доступу: <http://svitliteratury.ucoz.ua/>

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗАНЯТТЯ №1.

Вступ. Основи теорії дитячої літератури (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Поняття література, дитяча література, література для дітей і юнацтва, коло читання, література про дітей. Специфіка та функції «дитячої літератури». Зв'язок з «дорослою літературою».
2. Загальна характеристика розділів «дитячої літератури».
3. Жанри «дитячої літератури». Коло дитячого читання.
4. Періодична преса та довідкова література для дітей.
5. Основи теорії дитячої літератури. Аналіз художнього твору.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – література, література для дітей та юнацтва, жанр, тема, ідея, художній образ, композиція, сюжет, періодика.
2. Законспектувати статті А. Макаренка «Стиль дитячої літератури», І. Франка «Женщина-мати».
3. Дати коротку довідку українським журналам кінця XIX – XX ст. – «Дзвінок», «Молода Україна», «Червоні квіти», «Барвінок». Назвати сучасну періодику для дітей. Визначити її специфіку.

Література:

1. Список літератури, вказаний до змістового модуля 1.
2. Макаренко А. Стиль дитячої літератури / А.С.Макаренко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ : Радянська школа. – С. 120–124.
3. Франко І. Жінчина-мати / І. Я. Франко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ : Радянська школа. – С. 37–39.

ЗАНЯТТЯ № 2.

Фольклор і міфи в дитячому читанні (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Поняття про фольклор, його ознаки, функції.
2. Усна народна творчість для дітей. Різноманітність тем і жанрів (пісні, казки, легенди, паремія, ігровий фольклор).

3. Повноти міфу та міфології. Система міфів. Тематика, образи і сюжети. Давньогрецькі міфи. Міфологічні уявлення українців.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – фольклор, народна пісня, казка, легенда, загадка, скоромовка, прислів'я, приказка, дитячі ігри. Навести приклади (використовувати список творів, рекомендованих для прочитання).
2. Підібрати та прочитати коліскові, класифікувати їх за тематичним принципом, розглянути провідні міфічні образи.
3. Підібрати і прочитати українські народні казки (3 казки кожної тематичної групи: про тварин, фантастичні, соціально-побутові).
4. Прочитати зарубіжні народні казки (2 казки – зі списку творів, рекомендованих для прочитання), пояснити їх поетику. Порівняти з українською народною казкою.

Література:

1. Білецький Д. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів та педучилищ] / Білецький Д. М., Ступак Ю. П. – К. : Радянська школа, 1963. – 235 с.
2. Дорохіна Л. М. Міфологія / Дорохіна Л. М., Макаревич В. М., Широніна О. В. та ін. – 6-те вид., без змін. – К. : ТОВ «Перо», 2012. – 96 с.
3. Зарубежная детская литература : [учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І.С.Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.
6. Сказки бабушки про чужие странушки / Собр. и обраб. Е.М.Чистякова-Вэр. – М., 1992. – 224с. (Електронний варіант книги за адресою: <http://www.litmir.co/br/?b=202456>).

ЗАНЯТТЯ № 3.

Українська «дитяча література» (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Становлення та періодизація української «дитячої літератури».
2. Українська дитяча література ХХ – ХХІ ст. Література для дітей української діаспори. Тематичне і жанрове різноманіття сучасної української літератури для дітей.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – літературна казка, поезія, пейзажна лірика, сюжетний вірш, патріотична поезія, художньо-

пізнавальна література, оповідання, п'єса, гумористичні жанри (сміховинки, співомовки, усмішки, гуморески, гумористичні вірші, казки, оповідання, повісті), акровірші. Наводити приклади творів українських і зарубіжних письменників (використовувати список творів, рекомендованих для прочитання).

2. Порівняти літературну і народну казку; авторську переробку народної казки та авторську казку (О. Пчілка «Журавель та чапля», І. Франко «Лисичка-кума», «Лисичка і Журавель», М. Коцюбинський «Дві кізочки», «Два цапика», Л. Українка «Біда навчить» тощо).
3. Класифікувати подані поезії Т. Шевченка за тематикою (пейзажна, про дитинство, тема матері і дитини): «Ой діброво, темний гаю», «По діброві вітер вие», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «На Великдень на соломі», «На панщині пшеницю жала». Проаналізувати по 1 поезії кожної групи.
4. Проаналізувати та пояснити специфіку жанрів для дітей Л. Глібова (байки, акровірші, загадки і відгадки – образ добродушного й веселого діда).
5. Прочитати та підготувати рецензію на твір сучасного українського письменника (на вибір з розділу «Алгоритми сучасної української літератури для дітей та юнацтва»). Зразок оформлення рецензій наведено у джерелах розділу «Інтернет-ресурс».

Література:

1. Список літератури до змістового модуля 2.
2. Ступак Ю. Леонід Глібов як дитячий письменник / Ю. Ступак // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ: Радянська школа. – С. 61–64.
3. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури (1-2 та 3-4 класи). Сайт Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/hrestomatiya-suchasnoyi-ukrayinskoji-dityachoji-literaturi>
4. Химінець А. Українська дитяча література // Світ літератури: сайт Химінець Адриани Арпадівни. – Режим доступу: http://svitliteraturi.ucoz.ua/load/ditjacha_literatura/ukrajinska_ditjacha_literatura/324.

ЗАНЯТТЯ № 4.

Зарубіжна література для дітей (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Основні етапи розвитку зарубіжної літератури для дітей (періоди, напрями, персоналії, жанри).

Становлення літературної казки як жанру в зарубіжній літературі для дітей (літературні переробки казок Ш. Перро, братів Я. і В. Грімм; народна основа авторських казок М. Вандергріф, Дж. Джекобс; мандрівний сюжет казок про барона Мюнхаузена; романтичні казки Ж. Санд; реалістичні тенденції в казках Г.-Х. Андерсена; віршовані казки, казка-новелас; жанрові різновиди казкових повістей; казка-притча, анімалістичні казки).

Історичні, фантастичні, пригодницькі, гумористичні жанри зарубіжних письменників у дитячому читанні.

Завдання:

Дати визначення основним поняттям – байка, повість, повість-казка, природнича література й анімалістика, історичні жанри, фантастична література, фентезі, казка-притча. Наводити приклади творів українських і зарубіжних письменників (використовувати список творів, рекомендованих для прочитання).

Проаналізувати літературні зарубіжні казки (брати Грімм «Вовк і семеро козенят», Г.-Х. Андерсен «Гідке каченя», Дж. Родарі «Пригоди Цябуліно», А. Ліндгрєн «Пеппі Довгапанчоха», А. Мілі «Вінні-Пух і всі-всі-всі»).

Підготувати інформацію про письменників української діаспори (вимоги у розділі «Види індивідуального навчально-дослідницького завдання та методичні вказівки до їх виконання»).

Література:

Список літератури до змістового модуля 3.

«І в мене був свій рідний край...»: хрестоматія української діаспорної літератури для дітей та юнацтва / [упорядкув. М. В. Вардавиш]. – Кривий Ріг : Видавництво «Діонат», 2018. – 504 с. + іл.: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/2469>

Химиньєць А. Зарубіжна дитяча література // Світ літератури: Сайт Химиньєць Адріани Арпадівни. – Режим доступу: <http://svitliteratura.ucoz.ua/>

Сказки бабушки про чужие странушки / Собр. и обраб. Е.М.Чистякова-Нер. – М., 1992. – 224с. (Електронний варіант книги за адресою: <http://www.litmir.co/br/?b=202456>).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Вступ. Основи теорії дитячої літератури.

Народнопоетична творчість для дітей. Легенди і міфи (4 год.)

Практичне заняття №1 (2 год.)

Вступ. Основи теорії дитячої літератури

План

Теоретичний блок:

1. «Дитяча література» як навчальна дисципліна. Зміст і план курсу «Дитяча література». Навчальна програма «Літературне читання» для загальноосвітніх навчальних закладів 2-4 класів.
2. Поняття література, дитяча література, література для дітей, література про дітей, коло читання. Розділи дитячої літератури (дошкільного віку, молодшого шкільного віку, середнього та старшого шкільного віку), їхня своєрідність.
3. Особливості дитячої книжки. Загальна характеристика жанрів і тем дитячої літератури.
4. Періодична преса та довідкова література для дітей.
5. Основи теорії дитячої літератури.

Завдання:

1. Провести моніторинг сучасної періодики для дітей, за результатами якого скласти порівняльну таблицю за зразком:

Періодика для дітей у продажу (спрямування, оформлення, періодичність, мова)	Періодика для дітей у підписці (.....)	Електронна періодика для дітей (.....)	Результати спостережень (узагальнити дані, класифікувати)

2. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «література», «дитяча література», «жанр», «періодика», «довідкова література», «художній образ». Поняття «номер журналу», «рік видання», «примірник», «комплект».

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький,

Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Стунак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.

2. Галич О. Теорія літератури : [підручник] / Олександр Галич, Віталій Назаренко, Свєтен Васильєв; за наук. ред. Олександра Галича. – [3-тє вид., стереотип]. – К. : Либідь, 2006. – 488 с.

3. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.

4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Юрій Іванович Ковалів (авт.-уклад.) — К. : Видавничий центр «Академія», 2007.

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Народнопоетична творчість для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Поняття про фольклор. Групи та жанри УНТ для дітей.
2. Пісні для дітей (колискові, забавлянки, календарна поезія, жартівливі пісні).
3. Народні казки для дітей (тематичні групи і жанрові особливості).
4. Малі фольклорні жанри (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки).
5. Дитячий ігровий фольклор (лічилки, мирилки, ігри, дражнилки тощо).
6. Легенди і перекази. Відмінність легенди від казки.

Завдання:

1. Підібрати та прочитати:
 - 1.1. Колискові пісні. Класифікувати їх за тематичним принципом (твори про саму дитину, її сон, годування; про думки і почуття матері; про пригоди й витівки тварин, птахів, про найближчих людей, які оточують дитину). Розглянути провідні міфічні образи (сон, дрімота, котик);
 - 1.2. Казки трьох тематичних груп (про тварин, фантастична, або чарівна та соціально-побутова). Визначити їхні відмінності.
2. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «фольклор», «народна казка», «народні пісні» («колискові», «забавлянки», «календарна поезія (колядки, шедрівки, веснянки)»), «загадка», «скоромовка», «прислів'я», «приказка», «дитячий ігровий фольклор», «легенда», «переказ», «конфлікт», «гіпербола», «літота», «персоніфікація», «повтор».

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Календарно-обрядові пісні / Упоряд., передм., приміт. О. Ю. Чебатюк. – К.: Дніпро, 1987. – 392 с.
3. Кіліченко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К.: Вища школа, 1979. – 334 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І.С.Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Українська література для дітей (18 год.)

Практичне заняття № 3 (2 год.)

Становлення дитячої літератури в Україні

План

Теоретичний блок:

1. Книги для дітей періоду давньої української літератури (XI – ХУІІІ).
2. Тематика поезій Т.Шевченка у колі дитячого читання.

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «віршування», «рима», «поезія», «вірш», «метафора», «порівняння», «паралелізм», «епітет», «тема».
2. Класифікувати подані поезії Т. Шевченка за тематикою (пейзажна, про дитинство, тема матері і дитини): «Ой діброво, темний гай», «По діброві вітер вис», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «На Великдень на соломі», «На панщині швиенцо жала». Проаналізувати по 1 поезії кожної групи.

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ-ХVІІІ ст.: [навч. посібник] / П. В. Білоус. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.

3. Історія української літератури ХІХ ст. : у 2-х т. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005. – , – Кн. 1. – 2005. – 656 с.
4. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Байка як жанр у дитячій літературі. Творчість Леоніда Глібова План

Теоретичний блок:

1. Байка як жанр в українській літературі (П. Гулак-Артемівський, С. Гребінка, О. Пчілка).
2. Жанрова палітра творів для дітей Л. Глібова, їх специфіка: байки для дітей; акривіриші, загадки і відгадки (образ добродушного й веселого віда); ліричні поезії та пісні; віршовані казки.

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «акривіриші», «байка», «аллегорія», «антитеза», «іронія», «композиція», «проблема».
2. Прочитати та пояснити специфіку жанрів: О. Пчілка «Котова наука», Л. Глібова байки «Коник-стрибунець», «Зозуля і Півень», «Щука», «Лисиця-жалібниця», акривіриші «Хто доня?», «Хто вона?», загадки «Котилася тарілочка», «Бачити – не бачити», поезії «Зимня пісенька», «Ногас учора день».
3. Порівняти байку Езопа «Мураха і Цикада» та Л. Глібова «Коник-стрибунець».
4. Визначити відмінність між байкою та віршем (на прикладі творів Л. Глібова).

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.

3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 5 (2 год.)

Гумористичні твори для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Гумористичні жанри для дітей.
2. Гумористичні твори С. Руданського, О. Вишні, П. Глазового, Г. Бойка, А. Григорука.

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, завести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «гумористична література» («гумореска», «слівомовка», «усмішка», «сарт», анекдот).
2. Прочитати та визначити у творах засоби гумору: О. Вишня «Веселі артисти», П. Глазовий «Пряник», «Допитливий син», Г. Бойко «Веред», «Хвастунець», «Виступайчено», А. Григорука «Той ще не музика, хто в дудку дме».

Література:

1. Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005. – – Кн. 1. – 2005. – 656 с.
2. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть : [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білокаленко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
3. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Кодлюк Я. Розповіді про письменників : [Посібник для вчителів початкових класів] / Кодлюк Я. П., Одинцова Г. С. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 128 с.

Практичне заняття № 6 (2 год.)

Авторські (літературні) казки про тварин

План

Теоретичний блок:

1. Літературна і народна казка.
2. Специфіка авторських переробок казок про тварин (О. Пчілка «Журавель та чпля», І. Франко «Лисичка-кума», «Лисичка і Журавель», М. Коцюбинський «Дві кізочки», «Два цапика»).

3. Авторська (літературна) казка про тварин – прозова (Л. Українка «Біда навчить»), віршована – (Н. Забіла «Хатюшка на клінці»).

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «автор», «авторська позиція», «авторська (літературна) казка», «сюжет», «ідея», «герой», «персонаж».
2. Скласти порівняльну таблицю народної та літературної казки.
3. Прочитати казки (питання 2, 3), пояснити їх специфіку та жанрові особливості. Підібрати до вказаних казок аналоги з народних.
4. Законспектувати статті І.Франка про специфіку казки (література №5, №6).

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Богданець-Білоskalенко Н. І. Українська дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX ст. – I половини XX ст.: [Навчальний посібник]. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 280 с.
3. Кліщенко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кліщенко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К.: Вища школа, 1979. – 334 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Франко І. Передмова до збірки казок «Коли ще звірі говорили» / І. Я. Франко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ: Радянська школа. – С. 13-14.
6. Франко І. Байка про байку / І. Я. Франко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ: Радянська школа. – С. 14-16.

Практичне заняття № 7 (2 год.)

Тематика поезій для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Тема любові до рідного краю, Батьківщини (М. Підгірника «Що я люблю», П. Воронько «Облітав журавель», Д. Павличко «Де найкраще місце на землі»).

2. Тема про рідну мову (Д. Білоус «Кожну літеру ціни», М. Сінгаївський «Материна мова»).
3. Тема природи (Л. Українка «На зеленому горбочку», «Вишеньку», О. Пчілка «Весняні квіти», П. Тичина «Хор лісових дзвіночків», Т. Коломось «Задзвонив сніженький дзвоник», М. Вінграновський «Само собою річка ця тече»).
4. Тема про дитячі забавки (М. Рильський «Білі мухи», «Річка», О. Сенатович «Ми розбили склянку з часом»).

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «портрет», «пейзаж», «інверсія».
2. Прочитати вказані твори, визначити художні образи, що розкривають тему поезій.

Література:

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ – початку ХХІ століть : [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білоskalенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВІЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 8 (2 год.)

Оповідання, повісті та п'єси для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Художньо-пізнавальні та природничі оповідання як жанр (О. Копиленко «Весна у лісі», О. Донченко «Лісовою стежкою», Ю. Збанацький «Щедра осінь», Гр. Тютюнник «Нащо дубам листя киньку», Д. Чередишченко «Рідні красиди», «Рання осінь», В. Скуратівський «Що край – то звичай»).
2. Повісті для дітей та юнацтва. Відмінність оповідання від повісті (на прикладі творів Є. Гуцало «Перебите крило» та М. Стельмаха «Гуси-лебеді летять»).
3. Оповідання про шкільне життя (І. Франко, Б. Грінченко) та на морально-етичну тематику (В. Сухомлинський, А. М'ястківський).
4. П'єси у дитячому читанні (О. Олесь «Бабусина пригода»).

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «художньо-пізнавальна література», «п'єса», «оповідання», «діалог», «монолог», «символ».
2. Прочитати та визначити специфіку жанрів указаних творів. Визначити відмінність між оповіданням і п'єсою.
3. Підготувати інсценування за п'єсами-казками.

Література:

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть : [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білоускаленко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
3. Кодлюк Я. Розповіді про письменників : [Посібник для вчителя початкових класів] / Кодлюк Я. П., Одинцова Г. С. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 128 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 9 (2 год.)

Українська література для дітей та юнацтва в діаспорі

План

1. Історичні умови розвитку української діаспорної літератури.
2. Культурні осередки.
3. Провідні теми в літературі для дітей української діаспори: історична, патріотична, релігійна. Шевченкіана української діаспори.
4. Жанрова палітра: казки (І. Качуровський, Р. Завадович, Г. Чернін, Л. Мосенда, Б. Лепкий, І. Багряний, Л. Полтава та ін.), віршовані оповідання (В. Радзкевич, Л. Храплива-Щур та ін.), повісті (І. Боднарчук, В. Куліш, Д. Чуб), оповідання (В. Вивиченко, О. Лягурицька, П. Волняк, Д. Чуб та ін.), поезії (К. Перелісна, О. Кобець, Діма, М. Щербак, В. Дубина та ін.), п'єси (Л. Храплива-Щур, І. Боднарчук та ін.).

Завдання:

1. Прочитати Л. Полтави «Абетка з історії України. Бо корінням у рідній землі». Пояснити специфіку жанру.
2. Підготувати інформацію про письменника української діаспори та його твори. Список письменників наводиться нижче.

СПИСОК ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ:

1. Андіївська Емма	20. Лятуринська Оксана
2. Багрянний Іван	21. Мак Ольга
3. Барагура Володимир	22. Мосендз Леонід
4. Боднарчук Іван	23. Мудрик-Мриц Ніна
5. Бригаун-Шапта Леся	24. Наркевич Ніна
6. Винниченко Володимир	25. Олесь Олександр
7. Вовк Віра	26. Ольжич Олег
8. Волнияз Петро	27. Перелісна Катерина
9. Ворскло Віра	28. Полтава Леонід
10. Гошовський Борис	29. Радзкевич Володимир
11. Діма (Діамара Камілевська)	30. Савицька Іванна
12. Дубина Василь	31. Тищенко-Сірий Юрій
13. Завадович Роман	32. Храплива-Щур Леся
14. Качуровський Ігор	33. Цегельська Олена
15. Кузьменко Світлана	34. Черинь Ганна
16. Куліш Володимир	35. Черкасенко Спиридон
17. Кобець Олекса	36. Чуб Дмитро
18. Лепкий Богдан	37. Щербак Микола
19. Лівницька-Холодна Наталя	

Література:

1. Визначні українські жінки: матеріали і гутірки / Упор. Софія О. Бура, Даніло Чайковський. – Нью-Йорк, 1967.
2. Дитяча публічна онлайн-бібліотека: «Читанка»: <http://chytanka.com.ua/static/546.ukr.html>
3. Енциклопедія українознавства: словникова частина / гол. ред. В.Кубійович (та ін.). – Наукове товариство ім. Шевченка. – Париж – Нью-Йорк [Електронний ресурс]: <http://litopys.org.ua/encycl/euii.htm>
4. Електронна бібліотека «Весела абетка»: <http://abetka.ukrlife.org/poltava.html>
5. Електронна бібліотека «Diasporiana»: <http://diasporiana.org.ua/>
6. Книга митців і діячів української культури. – Торонто, 1954.
7. Періодичні видання української діаспори: «Наше життя», «Готуйсь», «Веселка», «Соняшник», «Новий шлях», «Літературна Україна», «Сумківець», «Сучасність» та ін.
8. Передмови до книг письменників української діаспори.
9. Українська література для дітей: хрестоматія / уряд. О.О.Гарачковська. – К.: ВЦ «Академія», 2011.

10. Українська література для дітей: хрестоматія /упоряд.: А.І.Мовчун, З.Д.Варавкіна. – К.: Арій, 2011.
11. Українські діти – наше майбутнє: збірник виховних матеріалів і антологія «Діти і молодь в українській літературі» / редактор Я.Чумак. – Торонто: Українське видавництво «Добра книжка», 1979. – Вип. 212. – 302 с.
12. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

Практичне заняття № 10-11 (4 год.)
Сучасна література для дітей
План

Теоретичний блок:

1. Розвиток літератури для дітей на сучасному етапі.
2. Жанрове-тематичне різноманіття сучасної української літератури для дітей.

Завдання:

1. Законспектувати огляд сучасної літератури для дітей (№10).
2. Підготувати рецензію на Хрестоматію сучасної української дитячої літератури (№13).
3. Презентація юнги сучасного дитячого письменника (індивідуальна навчально-дослідницька робота №1).

Література:

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть: [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білокаленко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Видавництво Івана Малковича «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»: <http://ababalahamaha.com.ua/uk/Category/>
3. Видавництво Грані-Т: <http://www.grani-t.com.ua/persons>
4. Видавництво Старого Лева <http://starylev.com.ua/>
5. Видавництво Час майстрів <http://masterclassbook.com/>
6. Видавництво Богдан <https://bobdan-books.com/>
7. Видавництво Ранок <http://www.ranok.com.ua/>
8. Видавництво Фонтан казок <http://www.znaika.com.ua/learn/157144409/category/1416401717/>
9. Видавничий дім «Школа» <http://www.schoolbook.com.ua/>
10. Сучасна література для дітей: огляд <http://www.chi.kiev.ua/default.aspx?id=5828>
11. Українська дитяча література для дітей : хрестоматія : навч. посіб. для студ. виш. навч. закл. / упоряд. : А.І.Мовчун, З.Варавкіна. – К.: Арій, 2011. – 680 с.
12. Вебсайт Абетка <http://abetka.ukrlife.org/>
13. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola-2016-2/khrestomatiya.html>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Зарубіжна література для дітей (12 год.)

Практичне заняття № 12 (2 год.)

Казки і міфи народів світу в колі дитячого читання

План

Теоретичний блок:

1. Поняття міфу. Система міфів.
2. Міфи про створення світу і людей. Образи і сюжети міфів.
3. Казки народів Європи.

Завдання:

1. Підібрати міфи про створення світу і людей (по 2).
2. Прочитати казки народів світу (зі списку), визначити головних героїв та повчання казки (3).
3. Визначити відмінність між міфом і казкою.
4. Записати до словника термін «міфологія».

Література:

1. Дорохіна Л. М. Міфологія / Дорохіна Л. М., Макаревич В. М., Широніна О. В. та ін. – 6-те вид., без змін. – К. : ТОВ «Перо», 2012. – 96 с.
2. Зарубежная детская литература : [учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.
3. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І.С.Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.
4. Сказки бабушки про чужие странушки / Собр. и обраб. Е.М.Чистякова-Вэр. – М., 1992. – 224с. (Електронний варіант книги за адресою: <http://www.litmir.co/br/?b=202456>).

Практичне заняття № 13 (2 год.)

Становлення зарубіжної літератури для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Основні етапи розвитку світової дитячої літератури. Система жанрів.
2. Розвиток літературної казки в зарубіжній літературі.

Завдання:

1. Прочитати казки братів Грім «Вовк і семеро козенят», «Вуличні бременські музиканти». Підібрати до них аналоги народних німецьких казок.
2. Порівняти однойменні казки Ш.Перро та братів Грім «Кіт у чоботях», «Мізничик» («Хлопчик із мізничик»): спільне і відмінне у них (твори взяти з запропонованих у списку літературі сайтів). Який конфлікт в

основі казок? Які прагнення простого народу втілюють? Чому автори зверталися до переробок народних казок?

Прочитати казку Б.Немцовой «Сіль дорожка за золотом». Поміркувати: у чому полягає її традиційна народна основа?

Прочитати уривки з книги «Барон Мюнхаузен»: «Бджолопас», «Мандрівка на Місяць», «Огіркові дерева», «Шалене ядро», «Молочне море, сирні береги». Яким зображений образ головного героя? Які засоби використано? Чому вчить дитину цей твір?

Література:

Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н.Арзамасцева, С. А. Николаева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 576 с.

Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. — М.: Просвещение, 1965. — 311 с.

Галич О. Теорія літератури: [підручник] / Олександр Галич, Віталій Назарев, Євген Васильєв; за наук. ред. Олександра Галича. — [3-тє вид., стереотип]. — К.: Либідь, 2006. — 488с.

Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия; [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. — М.: Просвещение, 1978. — 416 с.

Зарубежная детская литература: [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. — М.: Просвещение, 1982. — 559 с.

Зарубіжна літературна казка: [навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л.В., Задорожня О.Ф. — К.: Ленвіт, 2003. — 592 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. — К.: Академвидав, 2014. — 416 с.

Пригоди Барона Мюнхаузена / переказ Т.Вакуленка. — Х.: ВД «Школа», 2014. — 192 с. (Електронний варіант книги: Распе Е. Пригоди барона Мюнхаузена. — К.: Веселка, 1981. — Режим доступу до книги: http://www.ac-lib.org.ua/textsc/raspe_munchausen_by_chukovsky_ua.htm)

Брати Грімм. Казки: http://www.ac-lib.org.ua/texts/grimm_tales_ua.htm

Сказки Шарля Перро (рос.м.):

<http://lukoshko.net/storyList/skazki-sharlya-perro.htm>

1. Казки Шарля Перро (укр.м.):

<http://derevo-kazok.com.ua/category/tales/avtor-world/>

Практичне заняття № 14 (2 год.)
Романтичні та реалістичні тенденції у казках
План

Теоретичний блок:

1. Романтичні риси у творчості В.Гауфа, Ж. Санд, А. Гофмана.
2. Тематика казок Г.-К. Андерсена.
3. Анімалістична казка в зарубіжній літературі.

Завдання:

1. Прочитати казку Ж.Санд «Рожева хмаринка». Звернути увагу на головні образи твору. Визначити ідею та повчальний зміст казки. У чому виявляються романтичні риси казки?
2. Підібрати та класифікувати за часом написання і тематикою казки Г.-К. Андерсена. Проаналізувати казку «Гідже каченя».
3. Внести до словника термін «анімалістка» (природнича література). На прикладі творів Р.Кіплінг «Слонення», К.Чапек «Казки для Дарочки, щоб сиділа тихо», А.Мілан «Вінні Пух і всі-всі-всі» визначати жанрові ознаки анімалістичної казки (через систему образів, ідею, художні засоби).

Література:

1. Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н.Арзамасцева, С. А. Николаева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 576с.
2. Дановский А. В. Детская литература : Хрестоматия; : [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М. : Просвещение, 1978. – 416 с.
3. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Стулак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
4. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари : зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М. : Просвещение, 1965. – 311 с.
5. Зарубежная детская литература : [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.
6. Зарубіжна літературна казка : [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К. : Ленвіт, 2003. – 592 с.
7. **Казки Ганса Христиана Андерсена:**
<http://derevo-kazok.com.ua/category/tales/avtor-world/>
8. Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

Практичне заняття № 15 (2 год.)
Зарубіжні казки-повісті для дітей (XIX ст.)

План

Теоретичний блок:

Жанр казкової повісті у зарубіжній літературі для дітей.

Казка-повість Карло Коллоді «Пригоди Пінокіо, або Історія маріонетки».

Казка С.Лагерлеф «Чудові мандрі Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції»: історія написання та призначення. Дві сюжетні лінії казки.

Жанр абсурдної казки в англійській літературі (К.Сінклер, Е.Лір, Л.Керрол): огляд творів.

Завдання:

Внести до термінологічного словника поняття «роман», «повість», «повість-казка».

Прочитати казкову повість К.Коллоді. Визначити: у чому полягає поєднання розважальності з повчанням. Простежити еволюцію образу Пінокіо. Зупинитися на його пригодах. Звернути увагу на дидактизм твору.

Література:

Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гуравич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.

Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М.: Просвещение, 1965. – 311 с.

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: [навчальний посібник] / Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Грицшанк Н. І. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.

Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия; [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М.: Просвещение, 1978. – 416 с.

Зарубежная детская литература: [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М.: Просвещение, 1982. – 559 с.

Зарубіжна літературна казка: [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К.: Ленвіт, 2003. – 592 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К.: Академвидав, 2014. – 416 с.

Практичне заняття № 16 (2 год.)
Зарубіжні казки-повісті для дітей (XX ст.)

План

Теоретичний блок:

1. Жанрові різновиди казкових повістей у зарубіжній літературі для дітей XX ст. (сатиричні, виховні, анімалістичні, фантази).
2. Сатирична казка-повість Джанні Родарі «Пригоди Цибуліно»: жанр, сатиричні мотиви, характеристика образів, соціальна ідея твору.
3. Творчість для дітей Астрід Ліндгрен («Малюк і Карлсон», «Пеппі Довгапанчоха»).
4. Гумористична повість М.Носова «Пригоди Незнайко».

Завдання:

1. Внести до термінологічного словника поняття «фантастичні твори», «фантази».
2. Прочитати казку-повість А.Ліндгрен «Пеппі Довгапанчоха». Визначити її тему, охарактеризувати образи дітей і дорослих, виховне значення твору.

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М.: Просвещение, 1965. – 311 с.
3. Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия; [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М.: Просвещение, 1978. – 416 с.
4. Зарубежная детская литература: [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М.: Просвещение, 1982. – 559 с.
5. Зарубіжна літературна казка: [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К.: Ленвіт, 2003. – 592 с.
6. Качак Т. Б. Зарубіжні літератури для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К.: Академвидав, 2014. – 416 с.

Практичне заняття № 17 (2 год.)
Сучасні зарубіжні письменники для дітей
Віршовані твори для дітей
План

Теоретичний блок:

Віршовані твори для дітей: поняття, жанри. Тематика вірнів для дітей (Джані Родарі «Чим пахнуть ремесла», «Якого кольору ремесла», А.Міла збірка «Я расту!»).

Твори сучасних зарубіжних письменників.

Завдання:

Визначити тематику та художні засоби у запропонованих поезіях для дітей.

Через мережу інтернет підібрати твори сучасних дитячих зарубіжних письменників. Скласти перелік творів одного письменника. Підібрати біографію. Знайти відгуки, рецензії, українські видавництва, в яких друкуються переклади, сайти з оригіналами творів.

Література:

Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н.Арзамасцева, С. А. Николаева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 576 с.

Дановский А. В. Детская литература : Хрестоматия : [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М. : Просвещение, 1978. – 416 с.

Зарубіжна літературна казка : [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К. : Ленвіт, 2003. – 592 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

Сайти з розділу «Інтернет-ресурси».

ПІДГОТОВКА ДО ТЕСТУВАННЯ ЗА ПРОЧИТАНИМИ ТВОРАМИ

Упродовж вивчення курсу «Дитяча література» студент має прочитати певну сукупність творів для дітей, що вносять на тестування.

Тестування складають усі студенти заочної форми навчання.

Студенти денної форми навчання, які склали тексти зі списку творів, рекомендованих для прочитання (не менше ніж дві частини), звільнюються від тестування.

Підготовка до тестування включає такі етапи: прочитання твору зі списку, що вноситься на тестування, записування прочитаного до читачького щоденника, ознайомлення з варіантами тестових завдань та їхнє опрацювання.

Тест охоплює один розділ навчальної програми «Дитяча література» під назвою «Перелік творів на тестування», що студенти опрацьовують самостійно. Тому метою тесту є оцінити рівень засвоєння студентами самостійно прочитаних художніх текстів. Перевірка навчальних досягнень студентів здійснюється за допомогою 50 тестових завдань, що виконуються упродовж 15 хвилин.

Змістовно тест має три рівні складності. На першому – студент повинен продемонструвати знання прізвищ українських та зарубіжних письменників, сюжетів їхніх творів та умінь встановлювати відповідність у зв'язку «автор ↔ твір». Такі навички поглиблюються на другому рівні, де передбачається знання напам'ять віршів та уривків. Тому в завданнях пропонується «доповнити вираз...», «визначити твір, з якого взятий рядок...» тощо. Уявлення студентів про жанрове і тематичне спрямування творів, їхнє уміння співвідносити твори з відповідними жанрами та визначати теми, ідею твору виявляються на третьому рівні тестових завдань.

Для оцінки рівня самостійної підготовки використовуються завдання з вибором однієї правильної відповіді з 4–5 ймовірних. З урахуванням різнорівневості завдань та задля зменшення відсотка вгадування найоптимальнішим убачається такий розподіл балів:

- I рівень – 0,1,
- II рівень – 0,2,
- III рівень – 0,3,
- без відповіді – 0.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ НА ТЕСТУВАННЯ

1. Мудра дівчина.
2. Котик і півник.
3. Летючий корабель.
4. Езоп. Двоє приятелів і ведмідь.
5. Ш.Перро. Кіт у чоботях.
6. Брати Грїмм. Вовк і семеро козенят.
7. Г.-Х.Андерсен. Гідке каченя.
8. К.Коллоді. Пригоди Піноккіо.
9. А.Ліндгрен. Про Карлсона, який живе на даху. Пенні Довгапанчоха.
10. Екзюпері. Маленький принц.
11. С.Маршак. Майстер-ломаїстер.
12. М.Носов. Пригоди Незнайко.
13. Т.Шевченко. Ой, діброво, темний гаю. На Великдень на соломі. Вітер з гасм розмовляє. Тече вода з-під явора. Тече вода із-за гаю.
14. Д.Глібов. Зозуля і півень. Котилася тарілочка.
15. С.Руданський. Вовки.
16. О.Пчілка. Котова наука.
17. І.Франко. Малий Мирон.
18. Леся Українка. Біда навчить. Вишеньки.
19. С.Васильченко. Дош.
20. О.Олесь. Бабусяна пригода.
21. М.Підгірянкa. Що я люблю. Ходить, ходить зима гасм...
22. П.Тичина. Гаї шумлять.
23. М.Рильський. Розмова з другом. Зимовий ранок.
24. В.Сосюра. Сходить день і знову гасне.
25. О.Вишня. Любіть книгу!
26. О.Котиленко. Весна у лісі.
27. Н.Забіла. Чотири пори року.
28. М.Трумбляїні. Пустуни на пароплаві.
29. П.Воронько. Облітав журавель.
30. Ю.Збанацький. Щедра осінь.
31. М.Познанська. Чим пахне коровай.
32. Г.Бойко. Сашко.
33. М.Стельмах. Гуси-лебеді летять.
34. В.Сухомлинський. Красиві слова і красиве діло. Покинуте кошеня.
35. І.Драч. В товаристві джмелі.
36. Д.Павличко. Птиця.

37. Л.Костенко. Шипшина важко віддає плоди. Бузиновий цар.
38. М.Вінграновський. Само собою річка ця тече.
39. Є.Гуцало. Перебите крило.
40. А.Костецький. Не хочу!
41. Т.Коломієць. Задзвонив синенький дзвоник.
42. А.Дімаров. Для чого людині серце.
43. М.Сингаївський. Дощ із краплі починається. Веселка на долоні.
44. А.М'ясткіський. Казка про яблуно. Неня.
45. С.Жупанин. Мелодії природи. Буду я природі другом.
46. В.Нестайко. Жевчик.
47. Д.Чередниченко. Рідні красвди.
48. М.Чумарна. Казка про друга.

ТЕСТИ

Питання тесту	Варіанти відповідей
I рівень	
<i>Будиночок Пенні (А.Ліндгрен "Пенні Довга Панчоха") мав назву...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вілла Хованка. 2. Вілла Пенні. 3. Кезо Дюретті. 4. Максі Хінг.
<i>Автором "Пригоди Незнайко" є...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. С.Маршак. 2. М.Носов. 3. К.Коллоді. 4. К.Чуковський. 5. М.Успенський.
<i>Рядки з виховної казки-повісті К.Коллоді "Пригоди Піноккіо", що містять ідею твору: "Молодець, Піноккіо! Так як у тебе добре серце, я пробачаю тобі всі твої пустощі до теперішнього дня. Діти, які допомагають батькам у нестатках і хворобах, заслуговують великої похвали та великого шанування, навіть якщо вони не є взірцями слухняності й гарної поведінки. Будь розумною людиною у майбутньому, і ти будеш щасливим!", – належать...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Равлику. 2. Цвіркуну. 3. Батьку Джепетто. 4. Феї.
<i>У казковому оповіданні "Для чого людині серце" А.Дімарова лікар пропонував дерев'яному чоловічку серця...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Байдужої людини, егоїстичної, сердитої, пихатої, доброї, яка не знатиме спокою. 2. Доброї, злої, легковажної, егоїстичної. 3. Серце доброї людини, яка не знатиме спокою, злої

	людини, егоїстичної, жорстокої, бандита. 4. Злої людини, байдужої людини, серце бандита, егоїста, доброї людини, яка не матиме спокою.
<i>С. Маршаку належить твір...</i>	1. Майстер-ламайстер. 2. Горбоконик. 3. Пригоди Незнайко. 4. Зозудя і Півень.
<i>Малий тримає у себе у шухляді (А.Ліндгрен казка-повість "Малюк і Карлсон") такі скарби...</i>	1. Іграшки, книжки, монети. 2. Цукерки, печиво, лимонад. 3. Поштові марки, морські камінці, кольорові олівці та олов'яних солдатиків. 4. Подарунки від Карлсона.
<i>Автором морально-етичного оповідання "Покинуте кошеня" є...</i>	1. І.Франко. 2. С.Васильченко. 3. Є.Гуцало. 4. В.Сухомлинський. 5. Л.Українка.
<i>Головним героєм оповідання С.Васильченка "Дош" є:</i>	1. Трійка дітей. 2. Старенька жebraчка. 3. Розчарована панночка. 4. Дош. 5. Природа восени.
<i>Встановіть правильно усіх персонажів твору (лісних мешканців), про звички яких на початку весни розповідається у природничому оповіданні О.Копиленка "Весна у лісі"?</i>	1. Білок, зайців, кажанів, комах, мурах. 2. Білок, вовків, ведмедів, зайців, птахів. 3. Ведмедів, зайців, мурах, кажанів. 4. Ведмедів, лисиць, зайців, птахів, летючих мишей.
<i>Упорядкуйте діючих осіб у казці-п'єсі О.Олеся:</i>	1. Бабуся, Песик, Ведмідь, Каченята, Лис, Каченя. 2. Бабуся, Котик, Каченя, Ведмідь, Лис, Гай. 3. Бабуся, Котик, Каченята, Лисенята, Ведмідь.

	4. Свій варіант.
<i>У вірші М.Сингаївського "Веселка на дозоні" згадуються кольори</i>	1. Барвистий, синій, малиновий. 2. Веселковий, малиновий, синій. 3. Синій, вишневий, малиновий. 4. Згадуються усі кольори веселки.
<i>Справжній друг хлопчика у казковому оповіданні "Казка про друга" М.Чумарної ...</i>	1. Мама. 2. Компютер. 3. Сашко. 4. Тайн.
<i>У віршованій казці Ліни Костенко "Бузиновий цар" розмова відбувається між...</i>	1. Бабусею і онуком. 2. Бузиновим царем і його підданими. 3. Бабою, хлопчиком і бузиновим царем. 4. Бузиновим царем і хлопчиком.
<i>Слова з казки-притчі А. де Сент Екзюпері "Зоряний хлопчик": "Ти назавжди береш на себе відповідальність за того, кого приручив" належать...</i>	1. Маленькому принцу. 2. Лису. 3. Тролянді. 4. Льотчику.
<i>Автором морально-етичного оповідання "Неня" є...</i>	1. А.М'ястківський. 2. М.Підгірянка. 3. А.Дімаров. 4. В.Сухомилинський. 5. Т.Шевченко.
II рівень	
<i>Карлсону із казки-повісті А.Ліндгрен "Малюк і Карлсон" не належить вираз...</i>	1. "Оправа життєва!". 2. "Спокій, тільки спокій!". 3. "Мені нічого не важко, бо я найкращий у світі літун!". 4. "Друзі пізнаються у біді".

<p><i>У поезії Н.Забіли "Чотири пори року" кожна пора року порівнюється так...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Весна – трава, бруньки, пісня, літо – вишні, садок, копниця сіна, річка, осінь – поле, яблука, груші, школа, пташки у вирії, жовкне листя, зима – санчата, ковзани, чистий сніг. 2. Весна – маленька дівчинка, літо – гарна дівчина, осінь – молодниця, зима – бабуся. 3. З кольорами: червоний, зелений, жовтий, синій. 4. Весна – квітка, літо – полуниця, осінь – врожай, зима – сніг і лід.
<p><i>Рядки: "І роби невтомно, вміло, хоч мале, та добре діло" – з поезії...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. С.Маршак "Майстер-ламайстер". 2. В.Сухомлинський "Красні слова і красиве діло". 3. О.Пчілка "Котова наука". 4. М.Сингаївський "Дош із краплі починається".
<p><i>Рядки: "А я в попа обідала. – Сирітка сказала" – взято з поезії Т.Шевченка...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Село! І серце відпочине!". 2. "Вітер з гасм розмовляє". 3. "На панщині пшеницю жала...". 4. "На Великдень на соломі".
<p><i>Доповни рядки з поезії Д.Павличка "Птиця", які розкривають ідею твору: "Пусти мене! Мені, дитино мила, ...".</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Страшна неволя, хоч навіть лагідна і сита". 2. "Розкрити крилець не дас!". 3. "Дорожча свобода, ніж така неволя". 4. "Дорожча воля, ніж зерно твое!".
<p><i>За словами діда Дем'яна з повісті М.Стельмаха "Гуси-лебеді летять" лебеді на крилах приносять...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Радість і добробут у кожному оселю. 2. Початок весни і радість. 3. Весну і життя. 4. Лебідь своїм оселенням на даху хати визначає, що у ній

	живуть добрі люди.
<i>Рядки "Бо все, що бачу навколо я, – то люба, рідна, моя земля!" взято з поезії...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Б.-І. Антонич "Що це є Батьківщина". 2. О.Олесь "Згадую: так я в дитинстві любив". 3. М.Вінграновський "Само собою річка ця тече!". 4. В. Сосюра "Любіть Україну". 5. М.Підгірянка "Що я люблю".
<i>Патріотична тема про шанобливе ставлення до рідного краю єднає багато творів українських письменників, а рядки: "Де найкраща земля? Журавель відповідає: Краще рідної немає!", – взято з поезії...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Що це є Батьківщина?" Б.-І. Антонич. 2. "Де найкраще місце на землі" Д.Павличко. 3. "Над полем ключі журавлині..." І.Багрянний. 4. "Облітав журавель" П.Воронько. 5. "Де найкраще місце на світі?" І.Савицька.
<i>Повчальні рядки "рука, як кажуть, руку мис" взято з байки ...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. І.Крилова "Зозуля і Півень". 2. Л.Глібова "Зозуля і Півень". 3. Лафонтена "Ворон і лисиця". 4. Езопа "Ворон і Лисиця".
<i>Рядки "Бо нам життя не в злоті, а в польоті" розкривають ідею філософської поезії:</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. М. Рильського "Розмова з другом". 2. Д. Павличка "Птиця". 3. М.Стельмаха "Гуси-лебеді летять". 4. І. Драча "В товаристві джмеля".
<i>Вислів "живе тремка живинка", яким автор закликає з любов'ю ставитися до всього</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. А.Костецького "Не хочу!". 2. С.Жупанина "Мелодії природи". 3. О.Копиленка "Весна у

<i>оточуючого, взятий з поезії:</i>	лісі”: 4. Т. Коломієць “Задзвонив синенький дзвоник”.
<i>Рядки, що виражають ідею засудження людського споживництва та оспівування краси природи: “Я ж тут для всіх, а не для тебе лиш. І просто осінь, щоб була красива”, – взято з поезії...</i>	1. М. Вінграновський «Само собою річка ця тече...» 2. Л. Костенко “Шипшина важко віддає плоди”. 3. Д. Павличко “Птиця”. 4. С. Жупанин “Буду я природі другом”.
<i>Мораль байки О. Пчілки “Котова наука” виражена у рядках...</i>	1. “Поки ходиш, гави ловиш та мені докори мовиш, міг би все зробити...”. 2. “Рука, як кажуть, руку мис”. 3. “Часто так і в нас буває: хтось там судить, дорікає, іншого займа, а на себе озирнутись, та швиденько схаменутись, – то цього нема!”. 4. “Вже не добре лінуватись, до роботи не приймаєть...”.
<i>Мораль байки Езопа “Двоє приятелів і ведмідь” полягає у рядках...</i>	1. Дуже радий, що ти врятувався, братику мій. 2. Коли б ти знав, як злякався я за тебе! 3. Друзі пізнаються у біді. 4. Сказав, щоб я ніколи не ходив нікуди з приятелями, які в скруті кидають мене самого і чимдуж тікають, рятуючи власну шкуру.
III рівень.	
<i>Знайди варіант, де усі твори належать до жанру казки-</i>	1. “Пригоди Піноккіо” К. Коллоді, “Про Карлсона,

<p><i>повісті</i></p>	<p>який живе на даху" А.Ліндгрен, М.Носов "Пригоди Незнайко", "Чудові мандрі Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції" С.Лагерлеф. 2. "Пригоди Піноккіо" К.Коллоді, "Про Карлсона, який живе на даху" А.Ліндгрен, М.Носов "Пригоди Незнайко", "Дарочка, або Історія одного цуценяти" К.Чапек. 3. "Пригоди Піноккіо" К.Коллоді, "Про Карлсона, який живе на даху" А.Ліндгрен, М.Носов "Пригоди Незнайко", "Пригоди Цибуліно" Д.Родарі. 4. "Пригоди Піноккіо" К.Коллоді, "Про Карлсона, який живе на даху" А.Ліндгрен, М.Носов "Пригоди Незнайко", А.де Сент-Екзюпері "Зоряний хлопчик".</p>
<p><i>Твори М.Рильського "Розмова з другом", С.Жупанина "Буду я природі другом" та П.Тичини "Гай шумлять" одного жанру та об'єднані спільною темою</i></p>	<p>1. Вірш на тему дитинства. 2. Дидактична поезія на тему природи. 3. Патріотичний вірш. 4. Віршована поезія на тему природи.</p>
<p><i>Визначити варіант, де усі твори належать до жанру байки</i></p>	<p>1. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", Л.Глібов "Зозуля і півень", С.Руданський "Вовки". 2. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", О.Пчілка "Котова наука", С.Руданський "Вовки".</p>

	<p>3. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", Л.Глібов "Котилася тарілочка", О.Пчілка "Котова наука".</p> <p>4. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", Л.Глібов "Зозуля і Півень", О.Пчілка "Котова наука".</p>
<i>Знайти серед названих народних казок чарівну</i>	<p>1. Летючий корабель.</p> <p>2. Мудра дівчина.</p> <p>3. Колосок.</p> <p>4. Названий батько.</p>
<i>Твори Д.Чередниченка "Рідні красвиди" належать до літератури, бо _____</i>	<p>1. До морально-стичних оповідань, бо в них ідеться про виховання покоління українців.</p> <p>2. До художньо-пізнавальної, бо у творах ідеться про улюблені свята українського народу, природу України в різні пори року.</p> <p>3. До природничої літератури, бо у творі розповідається про природу України.</p> <p>4. До патріотичної поезії, бо темою є виховання у підростаючого покоління любові до рідного краю.</p>
<i>"Сашко" Г.Бойка належить до жанру...</i>	<p>1. Оповідання про безпритульного хлопчика.</p> <p>2. Патріотична поезія.</p> <p>3. Гумористичний вірш із повчанням.</p> <p>4. Гумористичне оповідання.</p>
<i>Твір Л.Українки "Біда навчить" належить до жанру...</i>	<p>1. Казка.</p> <p>2. Байка.</p> <p>3. Оповідання про горобця.</p> <p>4. Притча.</p>

<p><i>"Котилася тарілочка"</i> Л.Глібова належить до жанру...</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Акрівірш. 2. Дитяча пісенька. 3. Байка. 4. Загадка.
<p><i>Назву оповідання С.Гуцала "Перебивте крило"? визначас епізод про те, як...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лелеченя не вдало приземлилося і не змогло восени полетіти у вирій. 2. Дениско перебив дрючком крило лелечі та вона не змогла полетіти восени у вирій. 3. На лелеченят напала кицька, тому вони не змогли восени полетіти у вирій. 4. Олег перебив дрючком крило лельці та вона не змогла восени полетіти у вирій.
<p><i>Ідея казки "Вовк і семеро козенят" Братів Грім полягас:</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Слухатися дорослих і бути обережним. 2. Про вовка, який з'їв козенят. 3. Нікому не довіряти. 4. Не слід недооцінювати слабкого.
<p><i>Визначити жанр твору "Мудра дівчина":</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Легенда. 2. Притча. 3. Соціально-побутова казка. 4. Байка.
<p><i>Жанр "Казки про яблуню" А.М'ястківського...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фантастична казка на морально-етичну тему. 2. Віршована казка про долю вигаданої яблуні. 3. Морально-етичне оповідання з елементами казки, що має віршовану форму. 4. Оповідання на фантастичну тему.
<p><i>Ідея алегоричної казки</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Він був невимовно

<p><i>Г.Х.Андерсена "Гидке качена"</i> <i>полягає у таких рядках...</i></p>	<p>щасливий, але не загордів, бо добре щире серце не буває ніколи гордо". 2. "...він буде дужим і виб'ється на дорогу!". 3. "Воно хоч некрасиве, але в нього лагідна вдача...". 4. "Не біда з'явиться на світ у качиному гнізді, якщо ти видупився з лебединого яйця".</p>
<p><i>В оповіданні</i> <i>В.Сухомлинського "Красиві слова і красиве діло" головну думку висловлено у рядках...</i></p>	<p>1. "Як же ти змок на дощі! Мені жаль тебе...". 2. "Він мовчки зняв із себе сорочку й дав її змоклому хлопчикові". 3. "Серед поля стоїть маленька хатина. Її побудували, щоб у негоду люди могли сховатися й пересидіти в теплі". 4. "Як страшно опинитися в зливу серед поля! Я співчуваю тобі...".</p>
<p><i>У вірші М.Вінграновського "Сама собою річка ця тече..." розповідь ведеться від імені...</i></p>	<p>1. Автора, який виступає ліричним героєм. 2. Річки. 3. Хлопчика Миколки. 4. Ліричного героя.</p>
<p><i>Поезії М.Підгірянки "Ходить, ходить зима гасм..." та М.Рильського "Зимовий ранок"? об'єднує тема...</i></p>	<p>1. Виховання підростаючого покоління. 2. Краси природи рідного краю. 3. Милування природою взимку. 4. Правильний варіант "2" і "3".</p>
<p><i>Твір Руданського "Вовки" належить до жанру...</i></p>	<p>1. Байка. 2. Гумореска.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Коломийка. 4. Співомовка.
<p><i>Темою вірша М.Познанської "Чим пахне коровай" є...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Осінь і звичаї українців. 2. Врожай і праця. 3. Шанування традицій і праці людини. 4. Дитяча гра "Коровай". 5. Коровай, який спекли діти.
<p><i>Твір О.Вишні «Любіть книгу!» належить до жанру...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Байки. 2. Гумористичного оповідання з повчанням. 3. Морально-етичне оповідання. 4. Гуморески.
<p><i>У "Щедрій осені" Ю.Збанацького дії осені передано за допомогою персоніфікації "А осінь – знай своє. Тихцем гризне та й гризне золотого окрайця. Як гризне, так й відкусить, так дня й поменшас. Зате ночі з кожним днем добавляються...", тому за жанром це...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пейзажна лірика. 2. Художньо-пізнавальна література. 3. Природничче оповідання. 4. Анімалістична казка.
<p><i>Темою народної казки про тварин "Котик і Півник" є...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хитрощі. 2. Дружба. 3. Дурість. 4. Взаємодопомога.

ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОГО ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідницькі завдання є важливою формою організації навчання. Їх метою є поглиблення, узагальнення та закріплення знань, отриманих у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Одним із видів індивідуальних навчально-дослідницьких завдань навчального курсу «Дитяча література» є виконання двох проєктів, що пов'язані з роботою з книгою та інформацією.

Упродовж засвоєння курсу студенти виконують дві залікові роботи:

У I семестрі студенти денної форми навчання виконують індивідуальне навчально-дослідницьке завдання, що передбачає реалізацію проєкту з сучасної української дитячої літератури (ІНДЗ №1). За цей вид роботи студент може набрати максимально 20 б.

У II семестрі студенти виготовляють книгу хенд-мейд («зроблено своїми руками»), яка складається з прочитаних упродовж року творів українських і зарубіжних письменників.

Теми робіт до індивідуальних навчально-дослідницьких завдань не повинні повторюватися. Усі теми узгоджуються з викладачем. Не допускається плагіат.

ІНДЗ №1

ІНДЗ №1 передбачає опрацювання книги сучасного українського дитячого письменника. Студент обирає один із видів проєкту:

1. Буктрейлер;
2. Мультфільм за книгою

Буктрейлер – короткий відеоролик за мотивами прочитаної книги сучасного українського письменника (до 3 хв.). Головне його завдання – розповісти про книгу, аби зацікавити, зацікавити нею юного читача.

Обираючи цей вид роботи, слід пам'ятати про авторські права та інтелектуальну власність.

Основні етапи створення буктрейлера:

- ✓ Ознайомитися в Інтернеті зі зразками буктрейлерів (зразки наводяться у джерелах «Інтернет-ресурс»).
- ✓ Обрати книгу чи автора для реклами з кола дитячого читання.

- ✓ Ознайомитися з методикою та технологією створення буктрейлеру.
- ✓ Створити власний буктрейлер.

Мультфільм – невеличкий ролик (до 4 хв.) на мотиви прочитаної книги, або інсценізація книги, створений за допомогою відповідних онлайн технологій. Він може створюватися з малюнків, пластиліну тощо. Вітається залучення до роботи дітей початкової школи, які можуть його озвучувати.

Зразки буктрейлерів, мультфільмів, а також технології їх виконання наводяться в розділі «Інтернет-ресурси».

Після прочитання книги, студент має підготувати рецензію на твір, яка озвучується під час захисту проекту.

Рецензія – відгук на прочитану книгу. Обсяг такої роботи становить – 2 сторінки. Слід вказати вихідні дані книги, розкрити сильні та слабкі сторони книги тощо (зразки електронних рецензій на книги наведені в «Інтернет-ресурсах» №8, 9, 11, 12, 13).

Метою запропонованих проектів є систематизація знань із курсу, а також популяризація читання, захоплення книгами, творчістю. Проект здійснюватися за книгами, або творами, перелік яких наводиться у розділі «**Алгоритм сучасної української літератури для дітей та юнацтва**». Цей список можна доповнити іншими книгами вказаних сучасних українських письменників, якщо вони не наведені у схемі. Додаткові бали виставляються за знахідку нового твору, або сучасного українського письменника, що не значиться у списку.

Вимоги до оформлення ІНДЗ №1:

Роботу слід належним чином оформити та вкласти в папку.

Окремо подається електронний варіант, що дублює друкований. Папка містить наступні складові:

- Титульний лист.
- Зміст, що відображає наповнення папки з вказівкою посилань.
- Першоджерела про біографію автора (з посиланнями).
- Першоджерела про творчість автора, або критичний матеріал (з посиланнями).
- Книга, за якою виконувався проект.
- Виконаний проект.
- Технологія виконання обраного проекту (поетапний опис ходу виконання роботи з вказівкою онлайн ресурсів та програм, що використовувалися).

! Усі першоджерела повинні містити посиланнями (вихідні дані з книги, журналу, електронна адреса для Інтернет-видаць).

Відео буктрейлеру вивантажується студентом на сторінку: **Дитяча література – сторінка для читачів книг**
https://www.facebook.com/dyt.lit/?ref=tn_tnmn

Презентація проєктів відбувається на практичних заняттях. Для студентів деєної форми навчання – це практичні заняття № 10-11. На захисті, що триває 7 хв., слід:

- ✓ Розказати коротко про автора.
- ✓ Переказати твір, що презентується.
- ✓ Продемонструвати буктрейлер та озвучити рецензію.
- ✓ Надати папку з опрацьованими матеріалами проєкту.

За захист студент може отримати максимально 5 балів.

ІНДЗ №2

Цей проєкт передбачає підготовку «книги своїми руками». Книга готується за творами, що входять до списку творів рекомендованих для прочитання, зокрема слід включити твори письменників української діаспори, сучасних українських та зарубіжних письменників. Книга своїми руками – своєрідна хрестоматія, підготовлена за читачьким щоденником студента.

Принцип відбору творів – тематичний. «Книга своїми руками» має відповідати вимогам, які висуваються до книг, розрахованих на певну вікову категорію дітей (дошкільний, молодший шкільний вік, середній або старший шкільний вік). Мають бути належно оформлені тексти, малюнки. За цей вид роботи студент може отримати до 10 балів.

Модульні контрольні роботи (МКР)

МКР складаються наприкінці кожного семестру та визначають атестацію студента.

МКР за I семестр включає: 1) виконання письмового завдання за питаннями з фольклору та української дитячої літератури, що виносяться на екзамен; 2) складання творів, що вивчаються напам'ять; 3) аналіз творів української діаспори чи сучасного українського письменника. Робота оцінюється до 5 балів та зараховується як атестація за I семестр.

МКР за II семестр включає: 1) виконання письмового завдання за питаннями з зарубіжної дитячої літератури, що виносяться на екзамен; 2) термінологічної диктант; 3) аналіз твору сучасного зарубіжного письменника. Робота оцінюється до 5 балів та зараховується як атестація за II семестр.

АЛГОРИТМ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Сучасні українські письменники	Жанри та назви творів
<p>Всеволод Нестайко</p>	<p><i>Серія</i> Пригоди в лісовій школі. <i>Гумористично-пригодницька повість:</i> Тореадори з Васюківки: трилогія про пригоди двох друзів. Темниці трьох невідомих. Пригоди Робінзона Кукурудзю. Незнайомець із 13 квартири. <i>Казка-повість:</i> В Палаці чарівних казок. Ковалі щастя, або новорічний детектив. Чарівні окуляри. Найновіші пригоди їжачка Колька Колочки та зайчика Косі Вуханя. <i>Казкове оповідання:</i> Женжик. <i>Оповідання:</i> Космонавти з нашого будинку. Руденький. <i>Повісті в оповіданнях:</i> Одниця з обманом. Дванадцятка з хвостиком. В країні сонячних зайчиків.</p>
<p>Анатолій Качан</p>	<p><i>Поетія:</i> зб. Листи з осіннього саду. Обтруслили яблука. Ластівки. <i>Скоромовки.</i></p>
<p>Дмитро Череди́ченко</p>	<p><i>Повість:</i> Чого Волошка запишалася. <i>Художньо-пізнавальні оповідання:</i> Рідні красунди. Рання осінь. <i>Повість-казка:</i></p>

	Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка»
Іван Ющук	<i>Грамашико-фантастична повість:</i> Троє на Місяці
Володимир Рутківський	<i>Історична трилогія:</i> Джури козака Швайки. Джури-характерники. Джури і підводний чоловік. <i>Повість:</i> Ганнуся. Ганнуся, У гості до лісовичка. <i>Повість-казка:</i> Бухтик з тихого затону.
Анатолій Григорук	<i>Оповідання:</i> Як «видігти» хмару? Чим хата багата. Той ще не музика, хто в дудку дме. В гурті й пісня в лад іде. Хто міняє, той нічого не має. Хочеш бути щасливим, не будь лінивим. зб. Як стати чарівником. зб. Прарправнук барона Мюнхаузена. <i>Оповідання в малюнках:</i> Слон в аптеці. <i>Казки:</i> зб. Волелюбний вітер. <i>Пішовальні оповідання:</i> зб. Триста бочок із медами. <i>Збірка віршів, загадок, скоромовок:</i> В Поторочі чорні очі.
Іван Андрусик	<i>Повісті:</i> Кабан дикий – хвіст великий. Стефа та її Чакалка. Вісім днів із життя Бурундука. Пінгвінік – садочкова повість. <i>Казка-повість:</i> Третій сніг. <i>Пригодницька повість:</i> Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому. <i>Повість-гра:</i> Хто боїться зайчиків.

	<p><i>Абетка:</i> Звіряча абетка.</p> <p><i>Збірка віршів:</i> М'яке і пухнасте.</p> <p><i>Поетична повість:</i> Дядько Барбатко сміється.</p>
Юрій Ярмиш	<p><i>Природничі оповідання:</i> Лісові балагуни. Дрібний дощик.</p> <p><i>Казка:</i> Як Солов'ятко вскочило у біду. Зайчаткова казочка. Паличка-рятівниця. Іжачок та соловейко.</p> <p><i>Збірка казок:</i> Сповідь чаклуна.</p>
Євген Білоусов	<p><i>Повість-казка:</i> Тарасове перо. Лесина пісня.</p> <p><i>Оповідання-казка:</i> Оповідання про маленьку Копійку та велику Гривню. Як віра Христова в нашу землю прийшла.</p> <p><i>Художньо-документальна повість:</i> Чарівна голка Віри Роїк.</p> <p><i>Пізнавальні твори:</i> Казки та легенди Криму. Славетні імена Придніпров'я. Славетні імена України.</p>
Олександр Гаврош	<p><i>Пригодницькі романи:</i> Розбійник Пинтя у Заклятому місті Пригоди тричі славного розбійника Пинті. Неймовірні пригоди Івана Сила, найдужчої людини світу Галуна-Лалуна, або Іван Сила на острові Щастя.</p>
Марина та Сергій Дяченки	<p><i>Фантастичні романи, повісті:</i> Відьомська доба. Ключ від Королівства. Дика енергія. Лана. Ритуал.</p> <p><i>Оповідання:</i></p>

	<p>Літавочий капелюх. Казки для Стаськи. Пригоди Маші Михайлової. Зиск Маші Михайлової. Повітряні рибки. Жирафчик і Пандочка. <i>Казки:</i> Про стару, Про бочку, Про річку, Про курку, Про курку-2. <i>Повість:</i> Габріель і сталевий лісоруб.</p>
<p>Іван Малкович</p>	<p><i>Різдвяна історія:</i> Золотий павучок. <i>Оповідання в малюнках:</i> Вончентко, яке запливло далеко в море. <i>Казка, оповідання:</i> зб. Різдвяна рукавичка. зб. Велике місто, маленький зайчик, або Мед для мами. зб. Ліза та її сини.</p>
<p>Олександр (Сашко) Дерманський</p>	<p><i>Фентезі, казкові повісті:</i> Король буків, або Тасмнниця смарагдової книги. Володар Макузи, або Пригоди вужа Ониська. Казки дракона Омельки. Чудове Чудовисько в країні Жаховиськ. Бабуся оголошує війну.</p>
<p>Леся Воронина</p>	<p><i>Серія дитячих детективів «Суперагент 000»:</i> У пащі крокодила. Пастка у підземеллі. Тасмнниця підводного міста. У залізних ветрях. Тасмнниця золотого кенгуру. Суперагент 000. Нові пригоди. Тасмнниця смарагдового дракона. Тасмниці Пурпурової планети. <i>Пригодницькі повісті:</i> Пригоди голубого папуги. Хлюсь та інші. Тасмнниця Чорного озера. <i>Казково-пригодницькі повісті:</i></p>

	<p>Прибулець з країни Нямликів. Нямлик і балакуча квіточка. <i>Фантастична повість:</i> Тасмне товариство Брехунів, або Пастка для синьоморда. Тасмне Товариство Боягузів, або засіб від переляку №9. <i>Казка:</i> Слон гудзик і вогняна квітка. <i>Комікси</i> (під псевдонімом Гаврило Гава). <i>Біографічні оповідання:</i> Життя видатних дітей.</p>
Галина Малик	<p><i>Повісті, повісті-казки:</i> Трилогія: Пригоди Алі в країні Недоладії. Подорож Алі до країни сяк-таків. Третя подорож Алі. <i>Диалогі:</i> Злочинці з паралельного світу. Злочинці з паралельного світу – 2. Вуйко Йой і Лишній. Вуйко Йой і Страшна Велика Кука. Пригода в зачарованому місті. Сміятись заборонено. Незвичайна книжка. Чому я хлопчик.</p>
Надія Гуменюк	<p><i>Зб. віршів:</i> Чапник-чалапник. Котилася писанка. Де гуляє крокотам? Веселка для веселика. Святвечір. <i>Казка:</i> Казка про козика Ярка та Яринку-Живинку. Шуринок В. та інші: казки з Яриничного саду <i>Оповідання:</i> Сидуєт на вежі. <i>Повість:</i> Тасмниця княжої гори. Зустріч на Босому мосту. Чупакабра і чогири мушкетери.</p>

	<p>Лелеча фортеця. <i>Історичний роман:</i> Білий вовк на чорному шляху.</p>
<p>Зірка Мензатюк</p>	<p><i>Казка-новість з історичним антуражем:</i> Таємниця козацької шаблі. <i>Казки:</i> Казочки-куцехвостини. Київські казки. Макове князювання. Катрусині скарби. Як до жабок говорити. Зварю тобі борщик. Ангел Золоте волосся. <i>Драма-казка:</i> Дочка Троянди.</p>
<p>Марина Павленко</p>	<p><i>Повісті:</i> Миколчині історії. Русалонька із 7-В або прокляття роду Кулаківських. Русалонька із 7-В та загублений у часі. Русалонька із 7-В проти Русалоньки з Білокрилівського лісу. Русалонька із 7-В. В тенетах лабіринту. Чи шкідливо ходити покрівлями гаражів? <i>Казка стилізована під народну:</i> Півтора бажання, або Казки з Ялосоветиної скрині.</p>
<p>Олександр (Олесь) Гльченко</p>	<p><i>Казки-новісті:</i> Таємниця старої обсервації. Загадкові світи старої обсервації. <i>Казки стилізовані під народні.</i> Козак, король, крук. Іронічні казки. <i>Коротенькі оповіді, історії в малюнках:</i> Мандрівка дощинки. Пригоди динозавриків. Пригоди неприбраних іграшок. Як коник співати навчився. Як крокодилу зуби лікували. <i>Науково-популярні твори:</i> Дерева. Наші птахи.</p>

	Бджолині родичі.
	<i>Казка:</i> Солька і кухар Тара-пара. Дивні химерики, або Таємниця старовинної скриньки. Вовчик-Колядник. <i>Повість:</i> Найкращі друзі. Друзі за листуванням. Інший дім. Сева і К°. <i>Повість-казка:</i> Різдвяні повісті. <i>Зб. коротких віршів:</i> Про юнта. <i>Казки та оповідання:</i> Золоте колесо року. <i>Оповідання в малюнках:</i> Втеча. Авіа, пташиний диспетчер.
Оксана Душевська	
Галина Пагутяк	<i>Фантастичний роман:</i> Королівство. <i>Казка-повість:</i> Втеча звірів, або новий бестіарій. <i>Пригодницьке оповідання:</i> Лялечка і Машко.
Лариса Денисенко	<i>Казка:</i> Ліза та цюця П. Ліза та цюця П. Зустрічаються.
Марія Чумарна	<i>Фантастичні казки-повісті:</i> Казка про друга. Лумпумчик. <i>Абетка:</i> Кумедна читанка. <i>Збірка казок:</i> Розкажу вам казку.
Валентин Бердт	<i>Повість:</i> Мій друг Юрко Циркуль. Мій друг Юрко Циркуль та інші. <i>Казка-повість:</i>

	Марціпан Пломбірович.
Сергій Грицин	<i>Пригодницько-фантастична повість:</i> Федько, прибулець з Інтернету. Федько у пошуках чупакабри. Федько у віртуальному світі. Незрозумілі. Кігтик Ковбаско. Не такий. Мама по скайпу.
Ніна Воскресенська	<i>Казкові повісті:</i> Останнє бажання короля. Володар країни Мрій. Дивовижні пригоди Наталки у Країні Часу. <i>Фентезі:</i> Руда ворона.
Світлана Повалиска	<i>Казка:</i> Вррум-чарівник
Любо Дереш	<i>Повість-казка:</i> Дивні дні Гані Грак.
Ірен Роздобудько:	<i>Казки:</i> Коли оживають ляльки. Пригоди на невідомому острові. Пригоди на острові Клаварен.
Леся Мовчун	<i>Поезії:</i> Усе підростає. <i>Посівник-казка:</i> Мовна лікарня. Пригоди Лерки Севрючки і цікаві завдання з культури мови.
Василь Голобородько	<i>Вірші:</i> зб. Віршів повна рукавичка.
Катерина Пацьо	<i>Казка:</i> Полювання на сліпса. Сонечко для мами Лу <i>Повість:</i> Цвіт мандрагори.
Юрій Бедрик	<i>Вірші:</i> зб. Тьотя Бегемотя.
Галина Вдовиченко	<i>Казка:</i> Мишкові миші.

	<i>Пригодницька казка-повість:</i> Ліга непарних шкарпеток
Роман Скиба	<i>Вірші у збірках:</i> Зайчик і дощик. Кожному по скибці. Кольоровинки. Рибне місце. Перевірки. Баламутники.
Вадим Карпенко	<i>Роман-жарт:</i> Марко і Харко. Перші синці. Казки та легенди. Казки лісової галлявки. Казки про сіре мишенятко.
Катерина Лебедєва	<i>Казка-повість:</i> Птаха Корабель.
Тетяна Щербаченко	<i>Оповідання:</i> Пуп землі, або Як Даринка світ рятувала. Біла, Синя та інші. <i>Науково-художня література:</i> Як не заблукати в павутині.
Ігор Січовик	<i>Повість:</i> Неймовірні пригоди барона Мюнхгаузена в Україні. Формула вузла, або Як розплутати клубок тьмунць. Комп'ютерна алхімія. Притчі про диваків і дружбу.
Мар'яна Савка	<i>Казка:</i> Казка про Старого Лева. <i>Віршоване оповідання у малюнках:</i> Лапи і хвости. <i>Вірші:</i> Чи є в бабуїна бабуся? Босоніжки для стоніжки. Тихі віршички на зиму. На болоті. Тінь риби.
Галина Кирпа	<i>Вірші та оповідання:</i>

	зб. Місяць у колесці. Мій тато став зіркою. Скільки/How many?
Сергій Пантюк	<i>Вірні:</i> зб. Неслухняники. <i>Науково-фантастична повість:</i> Вінчі й Едісон. Тимко і телготувач Шкода.
Дівінка (Дзвенислава) Матвій	<i>Казки:</i> Казки П'ятинки. День Сніговика. Перше Різдво.
Богдан Жолдак	<i>Кіноказка:</i> Капосні капці. Про чисті руки. Гаряча Арктика. Куцяткові цятки.
Ганна Чубач	Веселі хтосики. Черепаха-аха-аха. У лісочку на пеньочку. Веселий Букварик. Весела абетка.
Степан Працюк	Трилогія про кохання: Марійка і Костик, Залюблені в сонце (Друга історія Марійки і Костика), Аргонавти» (Третя історія Марійки і Костика).
Ольга Бусенко	Паперовий ангел.
Тамара Мельниченко	Чим пахне дитинство.
Микола Герасименко	Політ на черешні.
Валентина Запорожень	Про що написала жовта кульбабка барвистому метелику.
Микола Грищенко	Довго кували зозулі.
Юрій Винничук	Історія одного поросятка. Чудернацькі казки. Метелик вивчає життя.

	Балакуче яблуко.
Олена Заdereцька	Чарівне місто.
Оксана Яблонська	Золота серединка.
Оксана Думанська	Бабусина муштра.
Лариса Ніпой	Ярик і рогатий Мі. Страшне страховисько.
Андрій Курков	Маленьке левеня і львівська мишка. Казка про пилососика Гошу. Велика повітроплавна подорож.
Людмила Бигич	Мудрі казки: для онуків писала, сама малувала. Мудрі казки.
Андрій Кокотюха	Мисливці за привидами. Таємниця козацького скарбу.
Катерина Булах	День kota.
Наталка Поклад	Хрущикова наука. Веселі віршики. Ходить червень-чародій. Ластівчин привіт. На веселій вулиці. Небеліці.
Григорій Фалькович	Хвацькі вірші – бешкетні вірші. Про жабку Гапку. Засинає ліва ніжка. Сумна історія. Фікулі. Абетка. Смик-Тиндик. Корова спекла коровай. Недомальовані вірші. Про котів та про собак. Чудернаський ZOO. Шалахмонеси.

<p>Валентина Вздутьська</p>	<p>Різдвяні повісті (зб.). Казки Різдвяного Ангела (зб.). Осіня книжка (зб.). Зимова книжка (зб.). Літня книжка (зб.). Різдвяна чудасія (зб.). Зимові історії для дітей (зб.). Плутон. Вертихвіст. Подорож листа.</p>
<p>Мар'яна Прохасько</p>	<p>Хто зробить сніг. Куди зникло море. Як зрозуміти козу. Кудряві повертаються у місто. Кудряві думають, що робити в дощ. Кудряві відмовляються від ялинки на Різдво.</p>
<p>Катерина Бабкіна</p>	<p>Повість: Гарбузовий рік. Шалочка і кит.</p>

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО АНАЛІЗУ ТВОРІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ

У програмі для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи «Літературне читання» акцентовано на особливостях опрацювання художнього твору. Спільно з учителем учні освоюють елементарні шляхи аналізу твору.

Шляхи і види аналізу художнього твору

Освоєння літературного твору може бути різним (за В. Марко). Визначимо такі етапи:

- читачське сприймання твору,
- повторне читання (виділення повної картини), освоєння в засвоєнні,
- дослідження (операція – аналіз і синтез), яке включає цілий ряд моментів: історію написання, життєву основу, історію друкування і варіанти твору, освоєння твору критикою, місце твору у творчості письменника, у літературному процесі.

Аналіз – це уявна (мислительна) операція над твором, яка передбачає членування твору на частини (складники змісту і форми), виділення певних частин, дослідження їх особливостей, визначення їх місця й функціональної ролі в загальній системі твору, встановлення характеру взаємодії з іншими частинами твору.

Умови успішного проведення аналізу твору:

1. Добре знання змісту твору.
2. Знання теоретичних основ аналізу.
3. Врахування особливостей твору.
4. Наявність естетичного чуття.

Зважаючи на актуальні проблеми вивчення літературно-художнього твору в школі, визначимо найбільш раціональні шляхи (способи) і види літературного аналізу.

Види аналізу – це підходи до твору з погляду розуміння функції художньої літератури.

Визначають: соціологічний аналіз, психологічний, естетичний, формальний, біографічний, структурний, порівняльний тощо.

Порівняльний – зіставляються типологічно схожі явища в межах рідного письменства чи кількох літератур. Наприклад, байки Езопа і Лафонтена, Крилова і Глібова, або твори одного письменника.

Способи (шляхи) аналізу – це вибір певних складників твору для докладного вивчення. Коли види аналізу спрямовують роботу дослідника й студента немовби «зсередню» їхнього літературознавчого досвіду, то способи спонукають до конкретних

дослідницьких та організаційно-навчальних дій і тлумачення певних аспектів твору. У процесі викладання літератури сформувався цілий набір способів аналізу, які різними дослідниками визначаються по-різному. Визначають такі:

Пообразний – увага зосереджується на розгляді образів-персонажів, прийомів їх творення, рис характерів, відтак робиться висновок про ідейний зміст твору. До цього аналізу доцільно вдаватися тоді, коли маємо справу з твором, у якому яскраві характери висунуті автором на передній план.

Проблемно-тематичний – визначається проблематика і тематика твору, розглядається розгортання кожної теми, постановка та розв'язання проблем через образи-носії проблем, засоби виразності тощо.

Аналіз твору «за автором» – власне спостереження за подіями у творі в порядку їх розгортання, або аналіз твору під мікроскопом – детальний розгляд вицлененого уривка твору.

Комбінований – поєднання кількох способів аналізу.

Всебічний аналіз – аналіз взаємодії змісту і форми (тема і засоби творення). Найважливішим принципом аналізу художнього твору є принцип взаємодії змісту і форми: якщо аналіз розпочинаємо зі складників змісту, то потім переходимо до характеристики засобів його втілення, тобто до складників форми; і навпаки – розпочинаємо аналіз з художніх засобів – і обов'язково визначаємо їх змістовність. Слід пам'ятати, що аналіз не самоціль, а засіб наближення до авторського задуму, шлях до ефективного поняття твору.

Обираючи шлях аналізу конкретного твору, необхідно враховувати особливості тексту (його обсяг, зміст, виховну спрямованість тощо).

У початковій школі аналіз художнього твору ґрунтується на особливостях сприймання молодшими школярами літератури як мистецтва слова (за навчальною програмою «Літературне читання»).

Під час навчання молодші школярі ознайомлюються з творами художньої літератури і фольклору, опановують практичні вміння впізнавати, практично розрізняти та називати окремі літературні жанри: казка (народна і літературна), оповідання, повість, вірш, байка, малі фольклорні форми (загадка, прислів'я); ігровий фольклор (скоромовка, лічилка, календарно-обрядова поезія тощо).

Засвоєння школярами літературних форм, їх жанрових особливостей організовується з урахуванням пізнавальних можливостей дітей. Учні 2-х класів ознайомлюються з найпростішими жанровими особливостями казки на матеріалі казок про тварин,

оскільки вони є найпростішими і найдоступнішими для сприймання і розуміння порівняно з іншими видами. Геройко-фантастичні казки, які мають складнішу будову, більші за обсягом, складаються з багатьох епізодів, відзначаються особливою вигадливістю, містять потужний фантастичний елемент, доцільно починати вивчати з 3 класу. Соціально-побутові казки, лірична поезія доступніші учням 4-х класів.

Основне завдання смислового і структурного аналізу художнього тексту – сприймання художнього образу, усвідомлення ідеї твору. Ці завдання зумовлюють вибір засобів для їх розв'язання, тобто визначають, які літературознавчі знання і в якому обсязі будуть потрібні учням, які спостереження за жанровою специфікою того чи іншого твору варто зробити, які прийоми аналізу тексту виявляються найбільш доцільними тощо.

Аналіз твору охоплює такі рівні: первинний, поглиблений, структурний. Аналізу тексту передусь первинне цілісне, емоційне сприймання учнями твору, цілеспрямоване перечитування змісту та окремих його фрагментів. У процесі первинного аналізу учні розмірковують над тим, як починається твір, яким чином розгортаються події, чим він закінчується. Предметом поглибленого аналізу стає виявлення смислових зв'язків між персонажем, місцем дії і подіями в епічному творі, складання характеристик дійових осіб, аналіз їхніх вчинків, мотивів поведінки. Усвідомлення цих зв'язків становить основу початкового уявлення про сюжет і композицію художнього твору, виділення теми та головної думки прочитаного тощо. Аналізу підлягають не всі елементи тексту, а лише ті, які найяскравіше виражають ідею твору, що вивчається. Структурний аналіз змісту твору має на меті орієнтування учнів у структурі тексту, відтворення його з опором на план різних видів, на малюнки тощо.

За Г. Токмань, під час аналізу слід враховувати і родо-жанрові особливості твору. Адже кожний літературний рід вимагає особливих прийомів аналізу з огляду на його специфіку. Зокрема, епос потребує аналітичної роботи над текстом, переказуванням змісту і його осмислення, детального тлумачення окремих епізодів, узагальнення проаналізованих складників; лірика – емоційно цілісного сприймання, творчої уяви, розуміння перебігу почуттів і думок ліричного героя, уваги до образного висловлювання та мелодики; драма – уважності, зв'язку з театром, проникнення в конфлікт, спостереження за сценічною дією і прочитання психологічного підтексту. Розглядаючи жанри, які перебувають на межі родів (баладу, поему, байку, притчу), слід застосовувати прийоми характерні для аналізу творів цих родів.

Художні твори одного жанру не можна вивчати за одним шаблоном, бо кожний художній твір – неповторне явище, що вимагає особливого підходу. Однак ігнорування жанрової специфіки звужує розуміння мистецької цінності твору. Отже, методика вивчення літературних творів певною мірою залежить від їх жанрових особливостей.

Засвоєння літературних форм, їх жанрових особливостей, у початковій школі організовується з урахуванням пізнавальних можливостей дітей.

КОЛО ЧИТАННЯ

Коло читання молодших школярів охоплює твори різних родів і жанрів для дітей цього віку з кращих надбань української і зарубіжної літератури.

Твори усної народної творчості – малі фольклорні форми: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, ігровий фольклор; казки, пісні, легенди, міфи.

Літературні казки українських та зарубіжних авторів.

Твори українських і зарубіжних письменників-класиків, які увійшли в коло дитячого читання.

Твори сучасної дитячої української та зарубіжної літератури.

Дитяча періодика: газети та журнали.

Довідкова література: словники, довідники, енциклопедії для дітей.

За жанрово-родовими формами – це епічні твори: оповідання, байки, повісті, повісті-казки; ліричні: переважно віршовані твори різного змісту й форми; драматичні: п'єси для дітей.

За тематичним спрямуванням – твори про природу в різні пори року; твори про дітей, їхні стосунки, взаємини в сім'ї, школі; ставлення до природи, людей, праці, сторінки з життя видатних людей; твори, у яких звучать мотиви любові й пошани до рідної землі, Батьківщини, мови, традицій українського та інших народів; утверджуються (добро, людяність, працелюбність, честь, дружба); гумористичні твори; науково-художні твори про живу й неживу природу; пригодницькі твори, фантастика.

АНАЛІЗ ЕПІЧНИХ ТВОРІВ

Епос – це оповідь, яку ведуть від реального чи умовного оповідача, тому в ньому наявні два типи мовлення – автора і персонажів. Оповідь може бути написана від першої чи третьої особи, у минулому або теперішньому (зрідка – майбутньому) часі. Мова епосу пластично-описова, зображальна.

Епічні твори поділяються на великі (епосея, роман, повість) і малі (оповідання, новела, літературна казка). При розгляді епічного твору можна скористатися цілісним (всєбічним), пообразним, проблемно-тематичним типом аналізу.

Типовими недоліками аналізу епічного твору є розмежування змісту і художньої форми твору, зведення композиції до фабули, а характеристики персонажа – до опису життєвої долі, звужене визначення ідейного змісту та ігнорування проблематики. Слід розуміти епічний твір у всій його багатоманітності. Необхідно пов'язувати фабулу із сюжетом та конкретно-історичними явищами дійсності; звертати увагу на описи і назву твору; вчинки героїв потрібно пов'язувати із внутрішнім світом персонажа та його ставовищем; зосереджуватися на характеристиці конфлікту, на якому оснований сюжет, розкривати громадянську та морально-етичну позицію автора. До розуміння ідейного змісту варто йти через формулювання власних емоційних оцінок зображеного в тексті.

Орієнтовна схема аналізу епічного жанру (оповідання, повість, роман):

1. Автор (представити письменника – хто він? Його здобутки, твори, в яких жанрах працював тощо).
2. Назва твору, який обрано для аналізу.
3. Жанр твору, його особливості. Жанровий різновид (соціальний, морально-етичний, морально-психологічний, соціально-психологічний, сатиричний, гумористичний, побутовий, науково-пізнавальний, виховний, пригодницький, фантастичний, історичний тощо).
4. Тема, ідея, проблеми.
5. Композиція, Сюжет і конфлікт.
6. Образи-персонажі (сатиричні, реалістичні, міфологічні, символічні, алгоричні тощо).
7. Цінність твору.

Орієнтовна схема аналізу літературної (авторської) казки:

1. Назва і жанр твору. Автор (хто він?).
2. Жанрові особливості літературної казки, що аналізується. Зв'язок з народною казкою (авторська переробка, оригінальна казка). Наявність традиційних елементів в аналізованій казці, що характерні для казок загалом.
3. Жанровий різновид казки (сатирична, казка-нонсенс, анімалістична, виховна тощо; прозова чи віршована).
4. Тема (які життєві явища осмислює автор?).
5. Конфлікт казки. Образи-персонажі у вирішенні конфлікту.

6. Композиція (особливості побудови казки: зачин, основна і кінцева частини, – їхнє значення).
7. Ідея (авторське ставлення до зображеного?). Мораль твору. Виховне значення.

АНАЛІЗ ЛІРИЧНИХ ТВОРІВ

Під час вивчення поезії слід враховувати її родову специфіку. Лірика художньо виражає внутрішній стан людини – її емоції, настрої, думки як реакції на зовнішні впливи або як саморефлексії. У центрі твору перебуває Я ліричного героя. Сюжет відсутній, рух відображає перебіг почуттів і думок. Мова поезії, як правило, монологічна або має форму внутрішнього діалогу ліричного героя. Їй властиві лаконізм, емоційна та інтелектуальна насиченість, образність, мелодійність. Вірш не переповідає розвитку подій, як епос, а виражає перебіг почуттів і думок. Є, наприклад, вірші-описи, найчастіше пейзажі, які передають красу картини природи, забарвлюючи їх у певне почуття, переважно замилування. Слід тлумачити образи щодо їх емоційної наповненості та інтелектуальної семантики. Після інтерпретації змісту перейти до аналізу версифікації (віршування) твору.

Лірика розподіляється за провідними мотивами: політична, громадянська, пейзажна, інтимна, медитативна, філософська, релігійна, патріотична. Під час аналізу лірики доцільно використовувати прийом «коментованого читання», або текстуальний аналіз. Після інтерпретації змісту перейти до аналізу версифікації (віршування) твору.

Для визначення метричної системи, у якій написано вірш, слід знайти його ритмічну одиницю. Ритм ґрунтується на закономірному повторі, тому шукають повторюваний відрізок мовлення, який можна відбити постукуванням, ніби музичний такт.

У силабічній системі ритмічною одиницею є рядок із постійною кількістю складів і цезурою; у силабо-тонічній – стопа; у тонічній – однакова кількість наголосів у рядку за довільним розташуванням та кількістю ненаголошених складів; у народному віршуванні основою ритму є коліно – група складів з одним акцентованим (його визначають при спіні).

Використовують такі методики визначення розміру вірша, що належить до силабо-тонічної системи віршування:

- скандування вірша, тобто нарочито ритмічне читання його вголос, бажано з вистукуванням ритму, щоб відчутти ритмічний малюнок і його закономірність;
- графічне відображення вірша, умовне позначення його наголошених (–) та ненаголошених (∪) із поділом їх на стопи (/ ∪ ∪ –/).

Оскільки вірші написані зазвичай для читання вголос, скандування є основним методом визначення розміру, а графічне відображення – допоміжним. Скандування допомагає запам'ятовувати ритмічні малюнки хорек, ямба, дактиля, амфібрахія, анапеста.

Орієнтовна схема аналізу ліричного твору:

1. Автор (хто він?) і назва твору.
2. Жанр і жанровий різновид твору (віршована поезія, сюжетний вірш, пейзажна лірика, патріотична поезія, громадська, інтимна, філософська, медитативна, морально-етична (повчальна) лірика тощо).
3. Тема / мотиви.
4. Ліричний герой (образ – хто він?, який він і його настрої?). Образ автора. Образ персонажа. Образ-пейзаж. Образ-інтер'єр.
5. Тропи і синтаксичні фігури (які мовні засоби сприяють емоційному наснаженню творів? – епітети, метафори, антитеза, порівняння).
6. Віршований розмір.
7. Ідея. Духовно-естетична цінність, або виховне значення твору.

АНАЛІЗ ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ

Драматичні твори порівняно з іншими літературними родами обіймають найменше місце в шкільних програмах через складність цього роду.

Драма (з грец. дія) – літературний рід, який змальовує світ у формі дії, здебільшого призначений для сценічного втілення. Драматичний твір безпосередньо пов'язаний із театральним мистецтвом, не має композиційних компонентів епосу, як авторські характеристики, відступи, описи, – драматург натомість подає лише скупі ремарки. Про вчинки дійових осіб автор не розповідає: герої діють, живуть на сцені. Драмі властива пряма мова персонажів, які діють за допомогою реплік. Мова в драмі реалізується за допомогою двох мовленнєвих форм – монологу і діалогу, що являють собою відображення форм мовного спілкування, що існують у житті.

Увагу слід зосереджувати на художній ролі ремарок, дії, діалогічній формі. У п'єсах специфічною є зовнішня композиція: подія твору на дії, картини, яви. Дія в драмі розгортається напружено і підпорядковується гострому конфлікту. Його з'ясування і переказування перипетій навколо нього – перший етап вивчення драматичного твору.

Акт – закінчена частина драматичного твору чи театральної вистави.

Ремарка – пояснення, зауваження драматурга, що попереджають чи супроводжують рух дії у п'єсі.

Репліка – висловлювання діючої особи.

Сцена – 1) частина будівлі театру, майданчик для вистави; 2) окрема частина акту театральної п'єси; 3) окремих епізод.

Сценарій – 1) літературно-драматичний твір для театру чи кіно, що має опис дії з текстом промов, реплік персонажів; 2) план, сюжетна схема п'єси, опери, балету тощо.

Орієнтовна схема аналізу драматичного твору:

1. Автор (хто він?) і назва твору.
2. Жанр. Жанрові особливості п'єси.
3. Тема.
4. Композиція і сюжет, їхня роль у розкритті теми і проблем. Конфлікт – основний рушій сюжету.
5. Система образів. Мовні партії персонажів (монолог, діалог). Функція ремарок.
6. Ідея. Цінність, або виховне значення твору.

АНАЛІЗ МІШАНИХ ЖАНРІВ

До міжродових жанрів належать твори, у яких поєднано ознаки різних літературних родів: байка, балада, поема, кіноповість, роман у віршах.

Жанрова природа байки містить ознаки епосу, драми і лірики. З огляду на це передбачається аналіз сюжету (як у епосі). Природа драматичного твору втілюється в гострий конфлікт і діалог. Ліричне начало є в постичній мові, моралі, версифікації, що зумовлює потребу аналізувати алегорію, інші засоби образності мови, тлумачити мораль як вираження думок і почуттів автора, досліджувати особливості версифікації.

З усіх літературних жанрів саме байка має значення жанру найбільш одверто дидактичного, спрямованого на збудження в читачів морального почуття, на прищеплення їм певних переконань.

Розбираємо в єдності форми і змісту.

Ідея байки прозора, розкривається в простому, ясному сюжеті і здебільшого сформульована самим автором на початку або в кінці байки («мораль», або повчання).

Характери у байці нескладні і становлять, здебільшого, класичні маски тварин з яскраво виявленими характерними рисами (лисиця – хитра, вовк – зажерливий і жорстокий, осел – дурний, засць – боягуз).

Композиційно-сюжетна простота, яскравість у змалюванні характерів, близькість до народної творчості (зокрема до казок) – засіб виховного впливу.

Розбір байки може йти або дедуктивним, або індуктивним шляхом.

I. Дедуктивний шлях – це розбір від загального до окремого, від ідеї до конкретних форм її розкриття. Ідучи від загального, від ідеї байки, перейти до конкретного – до аналізу образів, сюжету, мови як засобу втілення даної ідеї.

II. Індуктивний шлях розбору – це шлях від образів байки, її мови до розкриття ідеї твору, виведення моралі.

Орієнтовна схема аналізу байки:

1. Автор (хто він?) і назва твору.
2. Жанрові особливості байки.
3. Що змальовано у байці? Тема та проблеми байки.
4. Для чого розповідається ця байка? Дидактична мета.
5. Композиційні особливості (оповідання і моралізуючий висновок, повчання).
6. Які істоти зображено в байці? Образи-персонажі.
7. Чому автор обрав саме ці образи тварин? Контраст, антитеза.
8. В чому полягає алегорія байки? Уособлення образів-персонажів.
9. Мовні засоби байки (пестливі слова, канцеляризми, синоніми, антоніми, епітети, метафори, порівняння, звертання тощо). Аналіз мови образів-персонажів. Які слова передають осуд явищам дійсності?
10. Якими словами виражено мораль байки? (Мораль байки передають наступні слова: « »)
11. Яке прислів'я подано у байці? (У байці подано народне прислів'я: « »).

Зіставлення байок

Під час зіставлення байок визначають спільне і відмінне в характеристичні образів, вираженні ідеї, стильових особливостей (форма викладу – віршована чи прозова, мораль – наприкінці, в середині, прихована, розповідь – стисла чи розгорнута), художні засоби, конкретні картини доби митця.

Спільне:

1. Ідейна спрямованість байок різних авторів...
2. Обидві байки написані на однакову тему...
3. Викриваючи певне явище, автори використовують однакову алегорію, образи персонажів...

4. Байка коротко відображає подію, яка має повчальний зміст, а вчинки тварин нагадують вчинки людей. У байках висміюються людські вади... Мають мораль.

Відміне:

Стильові особливості байок:

- конкретні картини доби митця,
- структура байки (основна частина і повчання),
- форма (віршована, прозова), мораль (наприкінці, на початку, прихована),
- розповідь (стисла, розгорнута),
- художні засоби.

АНАЛІЗ ФОЛЬКЛОРНИХ ТВОРІВ

Усна народна творчість долучає до джерел національної культури. Фольклор посідає важливе місце в підручниках для початкових класів.

Фольклор (з англ. – народна мудрість) – це усна народна творчість, що існує в різноманітті жанрів (казки, легенди, перекази, пісні, думи, малі фольклорні жанри – загадки, прислів'я, приказки, скороомовки).

В усній народній творчості, як і в літературі, представлені 3 роди – епос, лірика, драма. Відповідно і жанри УНТ аналізуються як і літературні твори певного роду, але з урахуванням специфіки фольклорних творів, до яких належать: колективність творення, оскільки автор не встановлений, усність творення і передавання з покоління в покоління, традиційність, варіативність. У процесі розгляду фольклорного твору враховуються основні ознаки жанрів.

Для колискових пісень – специфічний зміст і форму тексту, що функціонально зумовлений присиплянням дитини в колисці. Увага приділяється тематичній різноманітності колисанок (твори про саму дитину, її сон, годування, думках і почуттях матері, про пригоди й витівки тварин і птахів, про найближчих людей, які його оточують), провідним образам (сон, дрімота, котик), вживанням дитячої лексики, зменшувально-пестливих слів, епітетів, порівнянь, асонансних груп тощо.

Для прислів'їв і приказок – образність вислову, наявність / відсутність повчання, широкого підтексту, переносного значення, використання метафори, метонімія, порівняння.

Звертати увагу, що в УНТ передаються духовні цінності народу, його мораль у різних сферах людської діяльності, а також вірування, звичаї, обряди українців.

Орієнтовна схема аналізу народної казки:

1. Назва і тематична група народної казки (про тварин, соціально-побутова, фантастична).
2. Форма казки – прозова.
3. Тема (які життєві явища осмислено?).
4. Конфлікт казки – добро / зло. Образи-персонажі (добротворці / злотворці) у вирішенні конфлікту.
5. Композиція (особливості побудови казки: зачин, основна і кінцеві частини, – їхнє значення).
6. Ідея (народне ставлення до зображеного?). Мораль твору. Виховне значення.

Список літератури:

Бугайко Т.Ф. Українська література в середній школі : посібник для факультетів мови та літератури пед. ін-тів / Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. – Київ : Рад. шк., 1955. – 371с.

Літературне читання: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2 –4 класи. – Режим доступу: <http://osvita.ua/doc/files/news/87/8793/02-lit-chit.pdf>

Марко В.П. Аналіз художнього твору: навч. посіб. / В.П.Марко. – К. : Академвидав, 2013. – 280 с.

Марко В. П. Стежки до тайн слова: літературознавчі й методичні студії. [навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей] / В. П. Марко – Кіровоград : «Степ», 2007. – 264 с.

Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник / Г.Л.Токмань. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 312 с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЗАПОВНЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА

Зміст літературного читання в початковій школі визначається на основі кількох принципів – тематично-жанрового, естетичного, літературознавчого, комунікативно-мовленнєвого.

Ведення термінологічного словника пов'язане з реалізацією літературознавчого принципу, що має на меті введення до системи підготовки дитини-читача початкових літературознавчих понять, які засвоюються учнями практично, на рівні уявлень. Тож у педагогічній літературі та навчальних програмах для загальноосвітніх навчальних закладів введений термін «Літературознавча пропедевтика».

Літературознавчий принцип реалізується у процесі використання елементів аналізу й інтерпретації літературного тексту. Впровадження цього принципу передбачає усвідомлення учнями на практичному рівні таких понять, як тема, ідея, жанрові особливості твору, його персонажі, засоби художньої виразності. Також в учнів початкової школи формуються найпростіші уявлення про сюжет і композицію твору (без уживання термінів), про художній образ-персонаж в епічному творі та художній образ – у ліричному, авторську позицію (ставлення автора до зображуваних подій, до персонажів).

Термінологічний словник – необхідна складова літературознавчої компетенції. Для його заповнення використовуються академічні словники:

1. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
2. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Юрій Іванович Ковалів (авт.-уклад.) — К. : Видавничий центр «Академія», 2007.
3. Оліфіренко С. М. Універсальний літературний словник-довідник / Оліфіренко С. М., Оліфіренко В. В. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 432 с.
4. Словник тропів і стилістичних фігур / автор-укладач В. Ф. Святосєць. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 176 с.

Проте, приклади до визначень основних термінів слід наводити **ЛИШЕ з творів дитячої літератури**. Після визначення терміну в дужках вказується автор та назва твору, якщо фольклорний твір – тільки назва (для казок, пісень, легенд тощо), для малих фольклорних жанрів – повністю наводиться прислів'я, приказка, загадка, скоромовка.

Наприкінці посібника наводиться термінологічний словник, який слід заповнити та навести приклади з дитячої літератури.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

Теоретичні питання

1. Дитяча література як органічна частина художньої літератури. Поняття «література» і «дитяча література». Специфіка та функції дитячої літератури.
2. Джерела та основні етапи розвитку дитячої літератури. Зв'язок дитячої літератури з літературою для дорослих.
3. Загальна характеристика розділів дитячої літератури. Основні вимоги до змісту дитячої книжки.
4. Принципи літературного читання. Коло дитячого читання.
5. Періодична преса та довідкова література для дітей.
6. «Дитяча література» як навчальна дисципліна. Зміст і структура курсу. Значення дитячої літератури у підготовці вчителя початкових класів. Зв'язок дитячої літератури зі школою.
7. Поняття про художній твір. Складники художнього твору (поняття зміст і форма). Засоби художньої виразності.
8. Поняття «жанр». Загальна характеристика жанрів і тем дитячої літератури.
9. Літературна казка як провідний жанр дитячої літератури.
10. Літературна і народна казка.
11. Жанрові особливості оповідання. Відмінність оповідання від п'єси.
12. Жанрові особливості повісті та казки-повісті. Відмінність повісті від оповідання.
13. Жанрові особливості байки. Відмінність байки від вірша.
14. Легенда як жанр. Відмінність легенд від казок і міфів.
15. Жанрові особливості поезії (сюжетний вірш, пейзажна лірика тощо). Відмінність вірша від байки.
16. Жанрові особливості п'єси та п'єси-казки (О.Олесь, Н.Шейко-Медведєва та ін.). Діалог, монолог, ремарка.
17. Гумористичні жанри: сміховинки, співомовки, усмішки, гуморески.
18. Жанрові особливості природничої літератури.
19. Жанрові особливості художньо-пізнавальної літератури.
20. Поняття аналізу художнього твору. Шляхи і види аналізу. Аналіз творів різних жанрів.

Фольклор і міфи

1. Поняття про фольклор, ознаки, функції, жанри.

2. Усна народна творчість для дітей. Різноманітність жанрів і тематики.
3. Народні пісні для дітей: види, особливості, призначення.
4. Малі фольклорні жанри. Визначення жанру, тематичні групи.
5. Казка як провідний жанр усної народної творчості. Тематичні групи, жанрові особливості.
6. Дитячий ігровий фольклор.
7. Поняття міфології та міфу. Система міфів. Тематика і сюжети міфів. Давньогрецькі міфи. Міфологічні уявлення українців.

Зарубіжна література

1. Загальна характеристика зарубіжної літератури для дітей (етапи розвитку, персоналії, жанри).
2. Зарубіжна дитяча література XIX ст.: історичні умови, напрями, основні жанри та твори.
3. Зарубіжна дитяча література XX ст.: жанри, теми, персоналії.
4. Сучасна зарубіжна література для дітей та юнацтва: огляд творів.
5. Романтичні риси та виховний потенціал у творчості В. Гауфа, Ж.Санд, А.Гюґо.
6. Розвиток літературної казки в зарубіжній літературі.
7. Віршовані твори зарубіжних письменників для дітей (Дж.Родарі, А.Мілан та ін.).
8. Казка-повість як провідний жанр зарубіжної дитячої літератури XX ст.
9. Фантастичний жанр і фентезі в колі дитячого читання.
10. Гумористичні жанри зарубіжної літератури XX ст. (М.Носов).
11. Жанр абсурдної казки (К.Сінклер, Е.Лір, Л.Керрол).
12. Мандрівний сюжет казок про барона Мюнхгаузена.
13. Народна основа казок Б.Немцовой.
14. Анімалістична літературна казка (Дж.Р.Кіплінг, К.Чапек).

Українська література

1. Загальна характеристика розвитку української дитячої літератури (періодизація).
2. Книжки давньої української літератури в дитячому читанні.
3. Українська література XIX ст. (історичні умови розвитку, провідні жанри і теми).
4. Історичні умови розвитку української літератури XX ст. Тематичне і жанрове різноманіття літератури.
5. Сучасна українська література для дітей: жанрове та тематичне різноманіття.

6. Тематика літератури для дітей та юнацтва української діаспори.
7. Літературна казка про тварин в українській літературі поч. XX ст. (Л.Українка, М.Кошовинський).
8. Художньо-пізнавальні жанри української дитячої літератури XX ст. (М.Трублаїні, Д.Чередниченко, Ю.Старостенко та ін.).
9. Тематика поезій для дітей в українській літературі.

Аналіз творів

1. Поетика української народної чарівної казки (аналіз казок цієї тематичної групи).
2. Особливість української народної соціально-побутової казки (аналіз казок цієї тематичної групи).
3. Своєрідність українських народних казок про тварин (аналіз казок цієї тематичної групи).
4. Українська байка (Г.Сковорода, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, Л.Глібов, О.Пчілка та ін.: аналіз байок).
5. Жанрово-тематична характеристика творів Т.Шевченка (аналіз поезій).
6. Різноманітність жанрів Л.Глібова (аналіз творів різних жанрів).
7. пейзажно-патріотичні поезії О.Олеся, М.Підгірянки, П.Воронька, Д.Павличка та ін. (аналіз поезій цієї тематичної групи).
8. Пейзажні поезії М.Рильського, П.Тичини, В.Сосюри, М.Підгірянки (аналіз поезій цієї тематичної групи).
9. Глибинний зміст поезій Д.Павличка, І.Драча, Л.Костенко (аналіз поезій із філософським змістом).
10. Творчість сучасних українських письменників для дітей (аналіз твору).
11. Тематика поезій для дітей українських письменників XX ст. (А.Костецький, П.Воронько, М.Сингаївський: аналіз поезій за тематичним принципом).
12. Оповідання на шкільну тематику (Б.Грінченко, І.Франко, В. Сухомлинський: аналіз оповідань за спільною темою, їхня ідейність).
13. Творчість письменників української діаспори для дітей та юнацтва (аналіз твору на вибір).
14. Морально-етичні оповідання (В.Сухомлинський, А.М'ястківський: аналіз за спільним ідейно-тематичним і жанровим принципом).

15. Українські оповідання і повісті II пол. XX ст. про красу і звичаї рідного краю (М. Стельмах, С.Гуцало, Д.Чередниченко: аналіз).
16. Природничі оповідання в українській літературі для дітей XX ст. (О.Копиленко, Ю.Збінацький, О.Іваненко та ін.: аналіз).
17. Гумористичні жанри українських письменників XX ст. (В. Нестайко, Г.Бойко, А.Григорук: аналіз).
18. Колискові пісні (аналіз).
19. Літературні казки Ш.Перро та братів Грім (порівняльний аналіз «Кіт у чоботях»).
20. Казки братів Грім (розгорнутий аналіз «Вовк і семеро козенят»).
21. Жанрове різноманіття казок Г.-Х. Андерсена (розгорнутий аналіз алегоричної казки «Гідке каченя»).
22. Сатирична казка-повість Дж.Родарі «Пригоди Цибуліно» (розгорнутий аналіз).
23. Виховні казкові повісті А.Ліндгрен (аналіз).
24. Казкова повість А.Мілна «Вінні-Пух і всі-всі-всі» (аналіз).
25. Казки народів Європи (аналіз).

КОНТРОЛЬ УСПІШНОСТІ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ

Успішність студентів із дисципліни «Дитяча література» кафедри початкової освіти оцінюється за шкалою:

За національною шкалою	За шкалою ECTS	Кількість балів
ВІДМІННО	A	90-100
ДОБРЕ	B	80-89
	C	71-79
ЗАДОВІЛЬНО	D	61-70
	E	50-60
НЕЗАДОВІЛЬНО	FX	30-49
	F	0-29

Під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни «Дитяча література» заліковий кредит (100 % = 100 балів) розподіляється в балах для оцінювання рівня, якості та обсягу знань, умінь та навичок студента відповідно до таких залікових модулів:

1. Робота на практичному занятті – до 15 балів.

2. Самостійна робота – до 45 балів (читацький щоденник, ІНДЗ).

За читацький щоденник студент може набрати додаткові 15 балів, що розподіляються наступним чином: УНТ – 5 б. (I семестр), українська література – 5 б. (I – II семестр), зарубіжна література – 5 б. (II семестр).

Студенти, які склали тексти звільнюються від тестування. За тестування можна отримати – до 5 б. Твори, які виносяться на тестування, мають бути прочитані та занесені до читацького щоденника.

Індивідуальні навчально-дослідницькі роботи – до 30 заохочувальних балів. За першу роботу (I семестр) – до 20 б., за другу (II семестр) – до 10 б.

3. Модульні контрольні роботи – до 10 б. Упродовж курсу складаються дві модульні роботи, що визначають атестацію студента за семестр (вимоги – с. 69).

4. Фінальний іспит – до 30 балів. До екзамену допускаються студенти, які впродовж навчального курсу за залікові модулі набрали не менше **25 балів**.

Екзамен із курсу «Дитяча література» проводиться у два тури – письмово й усно. Від усного екзамену звільнюються ті студенти, які виконали всі завдання екзаменаційного білету в письмовій формі. Екзаменаційний білет складається із двох теоретичних і одного практичного завдання. У випадку **не надання письмової відповіді** на одне з екзаменаційних питань екзамен вважається не складеним.

Максимально за види завдань студент може здобути – **70 балів**. До цих балів додаються бали за екзамен, що в **сумі та визначить оцінку студента** з дисципліни «Дитяча література», що вноситься до індивідуального навчального плану (заликової книжки).

Під час усного складання екзамену як додаткове завдання для студентів заочної форми навчання може бути поезія напам'ять із переліку, що наводиться нижче.

Перелік творів напам'ять:

- ✓ Т.Шевченко «Село! І серце одпочине!», «Світає, Край неба палає...».
- ✓ О.Олесь «В небі жайворонки в'ються», «Ялинка».
- ✓ В.Сосюра «Як не любить той край», «Сходить день і знову гасне».
- ✓ М. Підгірянка «Що я люблю».
- ✓ Л.Костенко «Польові дівчачки», «Вже брами літа замикає осінь».
- ✓ Д. Павличко «Де найкраще місце на землі».
- ✓ П. Воронько «Облітає журавель».
- ✓ Т.Коломієць «Березень», «Візьму вербову гілочку».
- ✓ М.Сингаївський «Дощ із краплі починається», «Веселка на долоні», «Материна мова».
- ✓ А.Костецький «Все починається з мами», «Не хочу!».
- ✓ А.Качан «Обтрусили яблука», «Ластівки».

СПИСОК ТВОРІВ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ПРОЧИТАННЯ

I частина

Український фольклор

Українські казки:

Мудра дівчина. Названий батько. Кирило Кожум'яка. Летючий корабель. Колосок. Котик і півник. Кривенька качечка. Кобидляча голова. Вовк та козенята. Коза-дереза. Телесик. Котигорошко. Дідова дочка і бабина дочка. Нехайло. Хитрий півень. Лисичка та журавель. Пан Коцький. Рукавичка. Сірко. Цап та баран. Солом'яний бичок.

Народні пісні:

Ходить гарбуз по городу. Сію, сію, посіваю... Ой весна, весна... Вийди, вийди, сонечко.

Колядники. Щедрівочка шедрувала.

Малі фольклорні жанри. Скоромовки, прислів'я, приказки, загадки.

Дитячий ігровий фольклор:

Ігри: Перстенець. Ой ходить Іванко. Котик і мишка. Мак. Грушка. Журавель. Рій гуде.

Дитячі пісеньки. Кукуріку, півнику. Ой пасу я бички, бички. Добрий вечір, зайчику. Іди, іди, дощику. Вийшли в поле косарі.

Мирилки. Вишні-черешні. Мир – миром.

Лічилки. Вийшов зайчик погулять. Котилася торба.

Народні легенди. Про Богдана Хмельницького. Три хлібини. Як мати стала зозулею. Цілощі озера. Топірець. Довбуша. Не може сміятись, коли плачуть.

II частина

Українська література для дітей

Т. Шевченка: «Ой діброво, темний гаю», «По діброві вітер вие», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «На Великдень на соломі», «На панщині пшеницю жала».

Л. Глібов: байки «Коник-стрибунець», «Чиж та Голуб», «Зозуля і Півень», «Щука», «Лисиця-жалібниця»; акровірші «Хто доня?», «Хто вона?», загадки «Котилася тарілочка», «Бачити – не бачити», поезії «Зимня пісенька», «Погас учора день».

О. Пчілка «Журавель та чапля», «Весняні квіти», «Котова наука».

І. Франко «Лисичка-кума», «Лисичка і Журавель», «Грицева шкільна наука».

М. Коцюбинський «Дві кізочки», «Два цапика».

- Л. Українка «Біда навчить», «На зеленому горбочку», «Вишеньки»,
 Б.Грінченко «Україна».
- О. Олесь «Бабусяна пригода», «Грицеві курчата», «Книжка Україна».
- М.Підгір'янка «Що я люблю».
- П.Тичона «Хор лісових дзвіночків».
- М. Рильський: «Білі мухи», «Річка».
- О. Вишня «Веселі артисти».
- О. Копиленко «Весна у лісі», «Кріт-неборака», «Найвеселіший місяць», «Жовкіє листя», «Дивовижна дружба», «Пригріває сонечко», «Зима йде».
- О. Донченко «Лісовою стежкою».
- Н. Забіла «Хатинка на вилці», «Ясочина книжка».
- П. Вороночко «Облітав журавель».
- Г.Бойко «Вереди», «Хвастунець», «Виступайчемо».
- Д. Павличко «Де найкраще місце на землі».
- М. Вінграновський «Само собою річка ця тече».
- В. Сухомлинський «Як змінюється колір снігу», «Синій світ», «Ділова коліска», «Не забувай про джерело», «Відлітають журавлі», «Красиві слова і красиве діло», «Покинуте кошеня».
- Ю.Збанацький «Щедра осінь».
- М. Стельмах «У лісі», «Ми прислухаємось», «Гуси-лебеді летять».
- Гр. Тютюнник «Нащо дубам листя взимку».
- П. Глазовий «Пряник», «Допитливий син».
- А.Давидов «Тасмниці старого дуба».
- О. Сенатович: «Ми розбили склянку з часом».
- Д. Білоус «Кожну літеру ціню».
- Т. Коломоєць «Задзвонив синенький дзвоник».
- М. Свигайвський «Материна мова».
- В.Нестайко «Руденький», «Космонавти з нашого будинку».
- А.Григорук «Той ще не музика, хто в дудку дме».
- Д.Чередишченко «Рідні краєвиди», «Рання осінь».
- В.Скуратівський «Що край – то звичай», «Скільки днів – стільки свят», «Лелечина криниця», «Калина».
- Ю. Старостенко «Ходить така чутка», «Червень», «Літо прийшло!».
- А. М'ястківський «Неня», «Казка про яблуно».
- С.Гуцало «Перебите крило».
- І.Багряний «Телефон».
- Р.Завадович «Пригоди гномика Рамтамтоміка».
- Г.Черінь «Пригоди української книги».
- Сучасний український письменник (на вибір).
- Твори української діаспори (на вибір).

III частина

Зарубіжна література для дітей

Казки народів світу:

Виноградар і змія. Рудий Етгін. Про селянина та його пана. Легкий хліб. Добрі брати. Найдорожчий плід. Сім долин. Купець та обманщик. Мак. Як Джек пішов шукати щастя. Рожева птаха. Кам'яне серце. Маленький паша. Песики.

Маргарет Вандергриф «Морські хлопчики».

Джозеф Джекобс «Джек і золота табакерка», «Лінцар Роланд».

Бріджет і Юлія Кавана «Червоний хлопчик у Країні Фей», «Летуча миша Батті», «Золота Бджілка і білий кролик».

Б.Немцова «Сіль дорожча за золото».

Уривки з книги «Барон Мюнхаузен»: «Кінь-літун», «Дикий кабан», «Несамовита шуба», «Подорож на ядрі», «Бджолопас», «Мандрівка на Місяць», «Огіркові дерева», «Шалене ядро», «Молочне море, сирні береги».

Брати Я. і В. Грім «Вовк і семеро козенят», «Вуличні бременські музиканти», «Попелюшка», «Мізинчик».

Ш.Перро «Кіт у чоботях», «Червона шапочка».

В.Гауф «Маленький Мук».

Ж.Санд «Рожева хмаринка».

Г.-Х.Андерсен «Метелик», «Дикі лебеді», «Оле-Лукойє», «П'ятеро з одного стручка», «Гидке каченя», «Непохитний олов'яний солдатик», «Кресало», «Принцеса на горошині», «Нове вбрання короля», «Снігова королева», «Двоймовочка», «Русалочка».

К. Коллоді «Пригоди Піноккіо, або Історія маріонетки».

С.Лагерлеф «Чудові мадри Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції».

Дж. Родарі «Пригоди Цибуліно», «Чим пахнуть ремесла», «Якого кольору ремесла».

А. Ліндгрен «Малок і Карлсон», «Пеппі Довгапанчоха».

А.Мілі «Вінні Пух і всі-всі-всі», зб. «Я расту!» (3 поезії).

Р.Кіплінг «Слоненя», «Ріккі-Тіккі-Таві», «Кіт, який гуляв сам по собі».

К.Чапек «Казки для Дарочки, щоб сиділа тихо».

Л.Керолл «Аліса в країні Чудес» (3 розділи).

М.Носов «Пригоди Незнайко» (3 розділи).

КОЛО ЧИТАННЯ УЧНІВ ЗА ПРОГРАМОЮ «ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ»

для загальноосвітніх шкіл 2-4 класи (2016)

Курс «Літературне читання» – органічна складова освітньої галузі «Мови і літератури». Його основною метою є розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовим складником комунікативної і пізнавальної компетентностей, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі. У процесі літературного читання в учнів формуються ключові компетентності: уміння вчитися, загальнокультурна, комунікативна, інформаційна.

Читацька компетентність є особистісно-діяльним інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь, навичок, індивідуального досвіду та ціннісних ставлень учнів, що набуваються у процесі реалізації усіх змістових ліній предмета «Літературне читання».

У процесі навчання відбувається становлення і розвиток якостей дитини-читача, здатної до самостійної читацької, комунікативної, творчої діяльності; здійснюється її мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток; формуються морально-естетичні, громадянські уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується любов до мистецтва слова, потреба в систематичному читанні.

Для досягнення мети виконуються такі завдання:

- формування в учнів повноцінних навичок: читання як базової у системі початкового навчання та слухання;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів; формування у дітей соціальних, морально-етичних, естетичних цінностей через зміст і художні образи літературних творів;
- формування у школярів умінь сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти різних видів з використанням літературознавчих понять, визначених програмою;
- розвиток мовлення учнів; формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- розвиток творчої літературної діяльності школярів;
- формування у школярів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок, довідковим матеріалом, умінь здійснювати пошук, добір інформації для вирішення навчально-пізнавальних завдань;

- виховання потреби в систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку, естетичного задоволення.

Навчальний предмет «Літературне читання» – багатофункціональний. Уміння і навички, індивідуальний досвід читачької діяльності – складники читачької компетентності, які формуються на уроках літературного читання, мають не лише предметний, а й загальнонавчальний характер, є засобом вивчення практично всіх навчальних предметів, забезпечують їх подальше засвоєння у наступних ланках загальноосвітньої школи.

2 клас

Усна народна творчість: загадки, скоромовки, лічилки, мирилки, дитячі народні ігри, співаночки, казки про тварин, прислів'я.

Скоромовки: Олена Пчілка, Грицько Бойко, Оксана Кротюк, Любов Відута.

Загадки: Леонід Глібов, Тамара Коломієць, Ігор Січовик, Дмитро Кузьменко.

Поетія (сюжетний вірш, пейзажна лірика). Тарас Шевченко, Леся Українка, Олена Пчілка, Олександр Олесь, Марійка Підгірянка, Платон Воронько, Наталя Забіла, Любов Забашта, Анатолій Камінчук, Тамара Коломієць, Ліна Костенко, Анатолій Костецький, Володимир Лучук, Сергій Пантюк, Оксана Сенатович, Вадим Скомаровський, Віктор Терен, Ганна Чубач, Ігор Січовик, Мар'яна Савка, Наталка Поклад, Григорій Фалькович.

Літературні казки, оповідання, уривки з повістей. Іван Франко, Наталя Забіла, Ніна Найдич, Василь Сухомлинський, Галина Малик, Сашко Дерманський, Марина Павленко.

Віра Артамонова, Марина та Сергій Дяченки, Андрій М'ястківський, Володимир Сенцовський, Лариса Ніцой, Микола Трублаїні, Василь Чухліб, Леся Воронина, Оксана Луценьська.

Гумористичні твори: Тетяна Стус, Грицько Бойко, Анатолій Григоров, Всеволод Нестайко, Ігор Січовик, Іван Світличний.

Науково-художня література: Олександр Копиленко, Юрій Старостенко, Катерина Міхалішина

Зарубіжна література: казки народів Європи

3 клас

Усна народна творчість. Малі фольклорні форми: народні дитячі пісеньки, ігри, лічилки, загадки, скоромовки, прислів'я, приказки; народні усмішки, чарівні казки, легенди, народні пісні.

Поетія (вірші сюжетні, пейзажні, гумористичні, фантастичні; акровірші, вірші-загадки, вірші-скоромовки). Тарас Шевченко, Леся

Українка, Грицько Бойко, Дмитро Білоус, Микола Вінграновський, Платон Воронько, Василь Голобородько, Наталя Забіла, Іван Андрусяк, Ігор Калнєць, Анатолій Качан, Ліна Костенко, Володимир Коломієць, Тамара Коломієць, Анатолій Костецький, Андрій Малишко, Андрій М'ястківський, Олександр Олесь, Петро Осадчук, Дмитро Павличко, Марійка Підгірянка, Олена Пчілка, Оксана Лушчевська, Михайло Григорів, Вадим Скомаровський, Ігор Січовик, Іван Світличний, Микола Сингаївський, Володимир Сосюра, Павло Тичина, Ганна Чубач.

Байки. Леонід Глібов, Павло Глазовий.

Літературні казки, оповідання, уривки з повістей: Іван Франко, Леся Українка, Валентина Вдульська, Оксана Іваненко, Василь Симоненко, Вадим Скомаровський, Василь Сухомлинський, Олег Буцень, Леся Воронина, Дмитро Кузьменко, Євген Гуцало, Сашко Дерманський, Юрій Збанацький, Галина Вдовиченко, Всеволод Нестайко, Зірка Мензатюк, Василь Скуратівський, Катерина Бабкіна, Михайло Стельмах, Лариса Денісенко, Григорій Тютюнник, Микола Трублаїні, Дмитро Череди́нченко, Василь Чухліб, Леонід Шнип.

Пр'єси. Олександр Олесь, Леся Мовчун.

Науково-художні твори. Оксана Іваненко, Олександр Копиленко, Юрій Старостенко, Алла Коваль, Оксана Караванська.

Довідкова література для молодших школярів.

Сторінками дитячих журналів.

Зарубіжна література. Казки, оповідання, уривки з повістей, вірші – Ганс Крістіан Андерсен, Іан Вайбруу, брати Грімм, Карло Коллоді, Астрід Ліндгрен, Божена Немцова, Микола Носов, Джанні Родарі, Джеремі Стронг, Нует Умеров.

4 клас

Усна народна творчість. Малі фольклорні форми: прислів'я, приказки, лічилки, загадки, усмішки; соціально-побутові казки, притчі, легенди, народні пісні.

Поезія. Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Дмитро Білоус, Іван Драч, Ірина Жиденко, Любов Забашта, Ліна Костенко, Анатолій Костецький, Олеся Мамчич, Володимир Лучук, Іван Малкович, Дмитро Павличко, Оксана Сенатович, Василь Симоненко, Ганна Черинь.

Байки. Леонід Глібов, Євген Гребінка, Павло Глазовий.

Літературні казки, оповідання, легенди, уривки з повістей, повістей-казок. Михайло Коцюбинський, Марко Вовчок, Борис Грінченко, Остап Вишня, Олександр Довженко, Олесь Гончар, Олесь Донченко, Анатолій Григорук, Всеволод Нестайко, Іван Сенченко,

Михайло Слабошницький, Василь Сухомлинський, Григор Тютюнник, Марія Чумарна, Василь Чухліб, Сашко Дерманський, Леся Воронина, Михайло Чабанівський, Оксана Іваненко, Саша Кочубей, Галина Ткачук, Мар'яна Прохасько, Тарас Прохасько, Ірен Роздобудько.

П'єси. Іван Андрусяк, Неля Шейко-Медведєва.

Науково-художні. Антін Лотоцький, Василь Скуратівський, Алла Коваль, Паола Утевська, Анатолій Давидов, Юлія Сміль.

Довідкова література для дітей молодшого шкільного віку.

Сторінками дитячих журналів.

Зарубіжна література. Казки, оповідання, уривки з повістей – Ред'ярд Кіплінг, Алан Мілн, Микола Носов, Льюїс Керролл, Роальд Дал, Пауль Маар, Марія Парр.

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Антична література : [навч. посібник] / Миронova В. М. (кер. авт. кол.), Михайлова О. Г., Мегела І. П. та ін. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.
2. Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н. Арзамасцева, С. А. Николаева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 576 с.
3. Безпечний І. Теорія літератури / І. Безпечний. – К. : Смолоскип, 2009. – 388 с.
4. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
5. Білецький Д. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів та педучилищ] / Білецький Д. М., Ступак Ю. П. – К. : Радянська школа, 1963. – 235 с.
6. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVIII ст. : [навч. посібник] / П. В. Білоус. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.
7. Богданець-Білоskalенко Н. І. Українська дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX ст. – I половини XX ст. : [Навчальний посібник]. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. – 280 с.
8. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари : зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М. : Просвещение, 1965. – 311 с.
9. Будур Н. В. Зарубежная детская литература : учебное пособие / Будур Н.В., Иванова Э.И., Николаева С.А., Чеснокова Т.А. – М., 2000 (Електронний ресурс).
10. Волинський П. К. Основи теорії літератури. Вступ до літературознавства / П. К. Волинський. – К. : Радянська школа, 1967. – 366 с.
11. Галич О. Теорія літератури : [підручник] / Олександр Галич, Віталій Назирець, Євген Васильєв; за наук. ред. Олександра Галича. – [3-тє вид., стереотип]. – К. : Либідь, 2006. – 488с.
12. Грицай М. С. Давня українська література : [підручник для філологічних факультетів університетів] / Грицай М. С., Мінюгась В. Л., Шолом Ф. Я. – К. : Вища школа, 1989. – 414 с.
13. Гошовський Б. Дитяча преса // Енциклопедія українознавства. Словникова частина (ЕУ-П). – Париж, Нью-Йорк, 1957. –Т. 2. – 509–524.

14. Гошовський Б. Українська дитяча література: спроба огляду і проблематика / Богдан Гошовський. – Торонто: ОПДЛ ім. Л. Глібова, 1966. – 116 с.

15. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.

16. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XX століття: [навчальний посібник] / Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гречаник Н. І. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.

17. Давня українська література X-XVIII ст. Твори: для серед. та ст. шк. віку / Упорядкув. текстів, передм., підготов. комент. О. М. Сліпушко. – К.: Школа, 2005. – 416 с.

18. Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия: [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М.: Просвещение, 1978. – 416 с.

19. Детская литература: [учебн. пособие для пед. училищ] / В. П. Анкин, В. В. Агеносов, Э. З. Ганкина и др.; Под ред. Е. Е. Зубаревой. – М.: Просвещение, 1989. – 399 с.

20. Детская литература: ученик / Е. Е. Зубарева, В. К. Сигов, В. А. Скрипника и др.; Под ред. Е. Е. Зубаревой. – М.: Высшая школа, 2004. – 551 с. (Електронний ресурс).

21. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть: [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білокаленко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.

22. Дорохіна Л. М. Міфологія / Дорохіна Л. М., Макаренч В. М., Широніна О. В. та ін. – 6-те вид., без змін. – К.: ТОВ «Перо», 2012. – 96 с.

23. Зарубежная детская литература: [учебник для студентов библиотеч. ин-тов культуры] / Сост. И. С. Чернявская. – М.: Просвещение, 1982. – 559 с.

24. Зарубіжна літературна казка: [навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К.: Ленвіт, 2003. – 592 с.

25. Зарубіжна література ранніх епох. Античність. Середні віки. Відродження: [навчальний посібник] / Ф. І. Прокася, Б. В. Кучинський, Ю. Л. Булаховський, І. В. Долганов. – К.: Вища школа, 1994. – 406 с.

26. Зарубіжні українці / С. Ю. Лазебник (кер. авт. кол.), Л. О. Лещенко, Ю. І. Макар та ін. – К.: Видавництво «Україна», 1991. – 252 с.

27. «І в мене був свій рідний край...»: хрестоматія української діаспорної літератури для дітей та юнацтва / [упорядкув. М. В. Варданян]. – Кривий Ріг : Видавництво «Діонат», 2018. – 504 с. + іл.: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/2469>

28. Історія зарубіжної літератури (XVII-XVIII століть) : Навчально-методичний комплекс / Укладач Н. В. Яременко. – Кривий Ріг, 2006. – 67 с.

29. Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005. – . – Кн. 1. – 2005. – 656 с.

30. Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005. – . – Кн. 2. – 2005. – 712 с.

31. Історія української літератури кінця XIX – початку XX століття : [підручник] / За ред. П. П. Хронка. – К. : Вища школа, 1991. – 511 с.

32. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : У 2 кн. : [підручник] / За ред. проф. О. Д. Гнідан. – К. : Либідь, 2005. – . – Кн. 1. – 2005. – 624 с.

33. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : У 2 кн. : [підручник] / За ред. проф. О. Д. Гнідан. – К. : Либідь, 2006. – . – Кн. 2. – 2006. – 496 с.

34. Історія української літератури XX століття : У 2 кн. : [підручник] / За ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1998. – . – Кн. 1: Перша половина XX ст., 1998. – 464 с.

35. Історія української літератури XX століття : У 2 кн. : [підручник] / За ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1998. – . – Кн. 2: Друга половина XX ст., 1998. – 456 с.

36. История русской литературы XIX века : 1800-1830 : [учеб. для студ. высш. учеб. заведений] : В 2 ч. / Под ред. В. Н. Аношкиной, Л. Д. Громовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – . – Ч. 1. – 288 с.

37. История зарубежной литературы XIX века : [учебник для вузов] / А. С. Дмитриев, Н. А. Соловьева, Е. А. Петрова и др. ; Под ред. Н. А. Соловьевой. – М. : Высшая школа ; Издательский центр «Академия», 2000. – 559 с.

38. Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

39. Качак Т. Б. Українська література для дітей та юнацтва : підручник / Т. Б. Качак. – К. : ВЦ «Академія», 2016. – 352 с.

40. Кіліченко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К.: Вища школа, 1979. – 334 с.

41. Кіліченко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник] / Л. Кіліченко. – К.: Вища школа, 1988. – 264 с.

42. Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація [посібник для вчителя] / Г. Д. Клочек. – К.: Освіта, 1998. – 238 с.

43. Кодлюк Я. Розповіді про письменників: [Посібник для вчителя початкових класів] / Кодлюк Я. П., Одинцова Г. С. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1997. – 128 с.

44. Козлов А. В. Українці в світі: навчально-методичний комплекс зі спецкурсу «Українці в світі» (для студентів-філологів ВНЗ) / А. В. Козлов, С. І. Ковпик, Р. А. Козлов. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. – 92 с.

45. Літературне читання: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2-4 класи. – Режим доступу: <http://osvita.ua/doc/files/news/87/8793/02-lit-chit.pdf>

46. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

47. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Юрій Іванович Ковалів (авт.-уклад.). – К.: Видавничий центр «Академія», 2007. – Т. 1: А (аба) – Л (лямент). – 2007. – 608 с.

48. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Авт.-укладач Ю. І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 2: М-Я. Маадай-кара-Я-форма. – 2007. – 624 с.

49. Література доби середньовіччя: [Електронний варіант] / Режим доступу: http://ae-lib.org.ua/_lit_medieval.htm

50. Лозко Г. Українське народознавство / Лозко Г. С. – К.: Зодіак-ЕКО, 1995. – С. 112 – 140.

51. Марко В. П. Стежки до таїн слова: літературознавчі й методичні студії; [навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей] / В. П. Марко – Кіровоград: «Степ», 2007. – 264 с.

52. Марко В. П. Аналіз художнього твору: навч. посіб. / В. П. Марко. – К.: Академвидав, 2013. – 280 с.

53. Минералова И. Детская литература: [учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / И. Г. Минералова. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 175 с.

54. Міфи Давньої Греції / Укл. Н. Тисовська. – К.: Країна Мрій, 2010. – 272 с.

55. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII – XVIII : [Посібник для вчителя] / О. М. Ніколенко. – Харків : Веста : Видавництво «Ранок», 2003. – 224 с.

56. Писемність давньої України (до XIX ст.) : [навчально-методичний посібник для студентів-філологів] / А. В. Козлов, Р. А. Козлов, С. І. Конік. – К. : Твім інтер, 2008. – 200 с.

57. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І. С. Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.

58. Світ літератури: Сайт Химнісець Адріани Арпадівни. – Режим доступу: <http://svitiliteratury.ucoz.ua/>

59. Словник тропів і стилістичних фігур / автор-укладач В. Ф. Святосець. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 176 с.

60. Українська дитяча література. Хрестоматія: У 2 ч.: навч. посібник / Упоряд.: І. А. Луценко, А. М. Подолінний, Б. Й. Чайковський. – К. : Вища школа, 1992.

61. Українська дитяча література : [Хрестоматія] / Вступна ст. та упорядкув. Л. П. Козачок. – К. : Вища шк., 2006. – 519 с.

62. Українська дитяча література : [Хрестоматія] / Упоряд. П. В. Вовк, В. С. Савенко. – К. : Вища школа, 1976. – 418 с.

63. Українська дитяча література : [Хрестоматія : У 2 ч.] / Упоряд., вступ. ст. та біогр. нариси І. А. Луценко, А. М. Подолінний, Б. Й. Чайковський. – К. : Вища школа, 1992.

64. Українська дитяча література для дітей : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. : А. І. Мовчун, З. Варавкіна. – К. : Арії, 2011. – 680 с.

65. Українська діаспора: літературні постаті, твори, бібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

66. Українське довкілля : Збірка для читання і розповідання дітям... / Упор. Н. і О. Зінкевич. – К. : Смолоскип, 2011. – 558 с.

67. Усі зарубіжні письменники / Упоряд. О. Д. Міхільов та ін. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. – 384 с.

68. Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ : Радянська школа. – 311 с.

69. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання / Сайт МОН України: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola-2016-2/xrestomatija.html>

70. Швецова-Водка Г. Документознавство: навч. посіб / Швецова-Водка Г. М. – К. : Знання, 2007. – 398 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРС:

1. Електронна бібліотека «Весела абетка»: <http://abetka.ukrlife.org/poltava.html>
2. Електронна бібліотека «Diasporiana»: <http://diasporiana.org.ua/>
3. Дитяча публічна онлайн-бібліотека: «Читанка»: <http://chytanka.com.ua/static/546.ukr.html>
4. Буктрейлер – сучасна форма реклами книги [Електронний ресурс] // Сайт Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеса Гончара. – Режим доступу до статті: <http://biblio.lib.kherson.ua/buktreyleyler.htm>
5. Буктрейлери з дисципліни «Дитяча література» // Канал Криворізького державного педагогічного університету в YouTube. – Режим доступу: https://www.youtube.com/playlist?list=PLSWELu5H_861MD_BYfh43sR9QcLLy9f7P
6. Косачова О. Буктрейлер як ефективний медіаресурс сучасної бібліотеки [Електронний ресурс] / Ольга Косач // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 10. – С. 15 – 18. – Режим доступу до статті: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vkp_2014_10_7.pdf
7. Патра С. Буктрейлер як засіб реклами книговидавничої продукції [Електронний ресурс] / Світлана Патра. – Режим доступу до статті: <http://lib.znaimo.com.ua/docs/330/index-1435979.html>
8. Читомо. Культурно-видавничий проєкт <http://www.chytomo.com/book-art>
9. Друг читача <http://vsiknygy.net.ua/>
10. Букмоль <http://bokmal.com.ua/>
11. Ключ: краща література юним читачам <http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=5516>
12. Barabooka: простір української дитячої книжки <http://www.barabooka.com.ua/blog-kazkarka/>
13. Казкарка <http://kazkarka.com/>
14. Грані-Т <http://www.grani-t.com.ua/>
15. Буквоїд <http://bukvoid.com.ua/>
16. Вардьян М.В. Буктрейлер як засіб підвищення читачької активності майбутніх учителів початкової школи у навчанні дитячої літератури // Інформаційні технології і засоби навчання. – Київ, 2018. – Том 64, № 2. – С. 39 – 47; <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itl/article/view/1953>
17. Дитяча література – сторінка для читачів книг https://www.facebook.com/dyt.lit?ref=tn_tmnn

18. Назаренко Л. Перші кроки в проєктній діяльності зі створення мультфільму за літературною казкою / Л. Назаренко // Українська мова і література в школі. – 2012. – № 5.
19. Як зробити флеш-мультфільм [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://tips-ua.com/105847-vak-zrobiti-flesh-multifilm-vak-zrobiti-flash-gru.html>
20. Відеоурок: як створити електронну или паперову версію книги з допомогою Rideo [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: http://te-st.ru/2015/06/16/riero-screencast/?utm_content=buffer35998&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer
21. Гайдук Н. Освіта дитини XXI ст. : проєкт [Електронний ресурс] / Наталя Гайдук. – Режим доступу до мультфільмів: <https://www.youtube.com/channel/UCYEA0vxmj18Fyn14QRqf64g?app=desktop>
22. Світ літератури: сайт Химиньєв Адріани Арнадівни. – Режим доступу: <http://svitliteraturu.ucoz.ua/>

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Література

Дитяча
література

Фольклор

Міфологія

Ідея _____

Проблема _____

Композиція _____

Сюжет _____

Конфлікт _____

Художній образ

Герой, персонаж

Портрет

Пейзаж

Діалог, монолог

Автор, авторська позиція

Художні засоби: тропи і синтаксичні фігури
Епітет

Порівняння

Метафора

Персоніфікація

Літопа

Гіпербола

Алегорія

Віршування. Рима

Жанр

Народна казка

Легенда

Переказ

Народні пісні (історичні, родинно-побутові, календарно-обрядові – колядки, щедрівки, веснянки тощо, колискові)

Малі фольклорні форми:
Загадка

Прислів'я

Приказка

Скоромонка

Дитячий ігровий фольклор

Авторська (літературна) казка

Фантастичні твори, фентезі

Анімалістика (природнича література)

Гумористична література (гумореска, співомовка, усмішка, жарт, анекдот тощо)

П'са, п'са-казка

«ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА»

Навчально-методичний посібник

Варданян Марина Володимирівна, кандидат філологічних наук

Підписано до друку 17.05.2018
Формат 60×84 / 16. Папір офсетний. Наклад 300 прим.
Видавничий центр КДПУ
проспект Гагаріна, 54